

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САЊЪАТИ Haftalik gazeta • 1956-yil 4-yanvardan chiqa boshlagan • www.uzas.uz • 2011-yil, 25-fevral • № 9 (4096)

ИЖОДИЙ ФАОЛЛИК БОШ МЕЗОН

Ўзбекистон Республикаси Президенти қарорига асосан Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ҳузурида "Ижод" фонди ташкил этилганига бир йил тўлди

Ўтган даврда мазкур фонд томонидан қарорда кўзда тутилган вазифаларни ҳаётга тадбиқ этиш, хусусан, ижод аҳли учун катта имконият ва имтиёзлар яратиш борасида салмоқли ишлар амалга оширилди. Ёзувчиларнинг ижод қилиши, дам олиши ва даволаниши учун муносиб даражада зарур шароитлар яратилди. Ёзувчилар уюшмасида уюшма ҳузурида янгиланган тартибда иш бошлаган ижодий кенгашларнинг ёзувчилар иштирокидаги давра суҳбатиди шу ҳақда сўз борди. Уюшма раиси Бобур Алимов Ёзувчилар уюшмаси Ватанимиз мустақиллигининг 20 йиллигига бағишлаб, юртимизда амалга оширилаётган кенг қўламли ислохотлар, Ватанимизнинг буюк келажаги йўлидаги улғувор янгиланишлар, замондошларимизнинг ёрқин сиймолари ўз аксини топган, маҳорат билан ёзилган энг сара бадиий-публицистик мақолалар ва очерклар учун "Ватан учун яшайлик" шiori остида танлов эълон қилгани, танлов ғолибларини мукофотлаш учун катта маблағ ажратилгани ва энг яхши деб топилган публицистик мақола ва очерклар мустақиллик байрами арафасида алоҳида китоб ҳолида чоп этилиши, матбуот саҳифаларида танлов рўқни кўйилган асарлар ёритила бошлаганини айтиб, барча ижодкорларни танловда фаол иштирок этишга чақирди.

иждодий кенгашларнинг нашриётлар билан алоқасини кенгайтириш тақозо этилади. Бадиий ва бадиий-публицистик асарлар нашриётлар томонидан Ёзувчилар уюшмаси иждодий кенгашлари тавсияси билангина чоп этилиши, иждодий кенгашлар эса бу ишга низоҳатда катта масъулият билан ёндашишлари зарур. Негаки, айрим нашриётлар томонидан яхши таҳрир қилинмаган, ҳатто корректураси ҳам дуруст ўқилмаган, имло ва услубий хатоларга тўлиб-тошган китобларни чоп этиб юбориш, вилоятлардаги нашриётларда эса атиги ўпагина кичик шеърдан иборат қўлемларни ҳам китоб сифатида тақдим этиш ҳоллари учраб турибди. Бундай ҳолларга барҳам бериш учун ҳам иждодий кенгашлар ва умуман уюшма аъзоларининг фаоллиги, жонқуярлиги талаб этилади.

Ёзувчилар уюшмасида

Уюшма раисининг биринчи ўринбосари Сирожиддин Сайид иждодий кенгашлар ишени ташкил этиш билан боғлиқ масалалар ҳусусида сўзлади. Кенгашларнинг кенг қўламли фаолияти, айниқса, китобхонлар олдидаги масъулият ҳисси адабий жараённинг марказига айланишида ҳикмат кўп. Кенгашларнинг жанрлар бўйича йиллик ҳисобот йиғилишлари мунтазам тус олиши, уларга тайёргарлик адабий жараён қиёфасини белгилайдиган савияга кўтарилиши керак. Олий ўқув юр்தларининг катта-катта маданият саройлари хувилаб ётмасин десак, ёшларнинг онги ва руҳига таъсир этадиган, ватанпарварлик туйғусини кучайтиришга хизмат қиладиган ҳар бир иждодий урчушунини жонли мулоқот тарзида ўтишига эришиш ва бу ишда иждодий кенгашлар ва уюшма аъзоларининг фаоллигини ошириш мақсадга мувофиқдир.

Иждодий кенгашларнинг янги режалари ва улар олдидаги навбатдаги вазифалар ҳусусида кенг раислари Маҳмуд Тоир (шеърят), Муҳаммад Али (бадиий таржима ва халқор адабий алоқалар), Анвар Обиджон (болалар адабиёти), Ҳамидулла Болтабоев (танқид ва адабиётшунослик), Шухрат Ризаев (театр ва кинодраматургия) сўзга чиқди. Ўткир Хошимов, Эркин Самандаров, Абдуҳаким Фозилов ва бошқа адиблар давра суҳбатиди кўрилган масалалар юзасидан ўз фикр ва мулоҳазаларини билдирди.

1 Март — Ўзбекистон халқ шоири Зулфия тўғридаги кун

«Зулфия портрети». Музаавир Чингиз Аҳмадов.

Юртимиз мустақиллигининг 20 йиллиги муносабати билан "Ватанпарварлик қўшиқлари ва замонавий музиканинг ёшлар тарбиясидаги аҳамияти" мавзусида турли ўқув даргоҳларида иждодий семинар-урчушулар ўтказилмоқда. Шундай учрашувларнинг бири Тошкент педагогика коллежиди Ўзбекистон Республикасидаги арбоби, Бастакорлар уюшмаси раиси, композитор Рустам Абдуллаев иштирокида бўлиб ўтди.

МУСИҚИЙ УЧРАШУВ

Учрашувда Р.Абдуллаевнинг 20 йилли "Ўзбекистон — Ватаним меним" кўрик-танловиди ғолиб бўлган "Ватан надури" (М.Мирзо сўзи), 2010 йили "Ягонасан, муқаддас Ватан!" кўрик-танловиди унчинчи ўринни эгаллаган "Ўзбекистон" (Х.Олимжон сўзи) қўшиқларини ёш иқтидорли хонанда Шахноза Отабоева ижро этди. Шунингдек, тадбирда композиторнинг "Муҳаббат дostonи" асари янгради.

Н.МАШАРИПОВА

ЯНГИ ДАВР ОЛИМИ

У қандай бўлиши керак? Ҳимоя жараёнидаги ўйлар

Истиклол даврида нуфузли илмий кенгашларда ёқланаётган диссертациялар ва диссертантларга қўйилаётган талаблар оширилиб, илмий даража бериш тизимини такомиллаштириш чоралари кўрилгани айти мудоа бўлди. Жумладан, фан номзоди, хусусан, докторлик илмий даражасини олишга даъвогар тадқиқотчи албатта хорижий тиллардан камида бир-иккитасини мукаммал билиши, хорижий тилларда илмий маърузалар қила олиши, мақолалар билан хорижий матбуотда чиқиши шарт қилиб қўйилди.

Ўтган йили Тил ва адабиёт институти ҳузуридаги ихтисослашган кенгашда диссертантлар олди-

диссертациясини ҳимоя қилди. Аввало, диссертация ва автореферат пухта, мукаммал, кўркам тарзда тайёрланган. Диссертант мавзу юзасидан ўзимизда иккита монография, 30 мақола, хорижда эса ўндан ортик мақола эълон қилган, халқор анжуманларда 12 бор маъруза ўқиган. Германия, Туркиядан тортиб деярли барча туркийзабон мамлакатлар етакчи олимларидан тақрирлар олинган, уларда мазкур тадқиқот муҳим илмий янгиллик, деб эътироф этилган.

20

Илм — ўзни билмакдир

Диссертант инсон ҳаёти ва руҳияти билан боғлиқ гоят муҳим ҳодиса — тушининг фольклордаги талқинини текширишга киришар экан, аввало, уни умумтуркий, қолаверса, умумжаҳон фольклоршунослиги, жаҳон ёзма адабиёти контекстида олиб қаради. Бугина эмас, тушининг илмий ўрганилиши, у ҳақдаги мифологик қарашлар, Шарқ ва Ғарб фалсафаси, руҳшунослик, тарих илмидаги талқинлар ҳақида батафсил тўхталади; Қуръони карим оятлари, ҳадиси шариф, "Таъбирнома"дан тортиб яна кўпмак абдан манбалардаги гоят қимматли талқинларга мурожаат этади. Имом Ғаззолийнинг туш "Одам ўғли фитратининг гаройиботларидандир", деган фикри билан Х.Асрнинг машҳур руҳшуноси Фрейд ва унинг издошлари қарашларида муштараклик борлигини аниқлайди. Ёзма адабиётдаги туш талқини устида гап кетганда "Шоҳ Эдип"дан тортиб Т.Манн, Ф.Кафка, У.Фолькнер, Х.Л.Борхес, Х.Кортосар, шунингдек, бугунги илмий адабиётимизнинг қатор умумназарига мурожаат этади. Ишнинг "Ўзбек халқ эртак ва дostonларини структурасида тушининг тугган ўрни", "Туш семантикаси ва бадиий вазифалари" боблари гоят мароқли чиққан.

Давомий тўртинчи саҳифада.

МУҚАДДИМА МУАММОСИ

Икки Машраб муаммоси XX аср ўзбек адабиётида охирига етмаган баҳс ва ечилмаган жумбоқлигига қўлган эди. Бу мавзуда В.А. Вяткин, Абдурауф Фитрат, Пулат Қанонов, академик шoirимиз Фафур Ғулوم, Воҳид Абдуллаев, Абдуқодир Ҳайитметов, Абдурашид Абдуғафуров, Зайнал Ризаев, Ширасул Зунунов, Ғайбулла Саломов, Поён Равшанов, Жалолиддин Юсулов, Исмаилов Абдуллаев, Ҳамидулла Болтабоев сингари таниқли олимлар ўз фикр-мулоҳазаларини билдирганлар. Ниҳоят, мазкур мавзу XXI асрда ҳам давом этади.

дан худди шу муаллифнинг икки Машраб муаммосига доир яна қизиқарли ва янги маълумотлари, мулоҳазалари эълон қилинди. Бу мутахассислар, газетамиз мухлислари, шеърят ихлосомондлари ва тарихга қизиққан

Ўзбек адабиёти тарихи

кўпчилик ўқувчилар эътиборини тортди. Ниҳоят, таҳририятта Машраб муаммосига нисбатан турли муносабатлар билдирилган мақолалар кела бошлади. Газетанинг олдинги сонларидан бирида Эркин Муеурмонов йўлаган "Машрабнинг умрини қисқарттиришга ҳожаат йўқ" мақоласини чоп этган эдик. Худди ўша пайтлари таҳририятта Абдулла Жаббордан ҳам ушбу мавзуда мақола келиб тушди. Унда "Мабдан нур" ва калаванинг икки учи" мақоласидаги муаллиф мулоҳазаларига баъзи эътирозларини билдирган. Ҳақиқат — ҳолис илмий мунозаралар,

баҳслар туфайли юзага келади. Улар орқали ноаниқ ҳолисаларга аниқликлар киритилади, чалқашликлар бартараф этилади. Эҳтимол, икки Машрабга доир баҳс-мунозараларнинг ушбу босқичида ечилмай ётган тарихий жумбоқлар ечим топар, ўзбек адабиёти тарихига янги илмий ва ишончли маълумотлар киритилар. Мазкур мавзуда эълон қилинаётган мақолалар мазмунини шундан дарак бермоқда. Энг муҳими, уларда эски гаплар шунчаки такрорланаётгани йўқ. Таҳририят ушбу адабий мунозаранинг самарали бўлиши ва баҳсининг қизиқарли ўтиши тарафдоридир. Биз Абдусаттор Жуманазардан Абдулла Жабборнинг мақоласига ўз муносабатини билдиришни сўраганидан ва қисқа вақт ичида жавоб олдик.

Муҳтарам газетхон, бу икки муаллифнинг ҳам фикрларини газетамизнинг ушбу сониди битта саҳифада беришга қарор қилдик. Ушбу баҳс балки бизга ҳам янги фикрлар пайдо бўлишига туртки берар.

ТАҲРИРИЯТДАН

3

ҚЎШИҚ — ИЛҲОМ ВА МЕҲНАТ МЕВАСИ

Шахноза ОТАБОЕВА мактабда ўқиб юрган йилларида Ҳамза номидаги мусиқа коллежининг тайёрлов курсига қатнади. 2004-2007 йиллари ушбу коллежининг эстрада хонандалиги бўлимида таниқли хонанда Қозим Қанонов кўлида таҳсил олди. 2007 йил консерваторияга ўқишга кирди. Ҳозир "Шарқ мусиқаси" факултетининг анъанавий хонандалик бўлимида ўқийпти. Дастлаб Аҳмаджон Дадаев синфиди ўқиган бўлса, бугунги кунда Муҳаббат Солиҳова синфиди таҳсил оляпти. "Ватан ягонадир, Ватан биттадир", "Қалбимда Ватан мадҳи", "Ягонасан, муқаддас Ватан" кўрик-танловларида совриндор ўринларини кўлга киритган.

Навқирон авлод сўзи

5

Мавзуга қайтиб

қотганини кўриб ўйлаб қолдим. Балки улар тилла тақичоқни, қиммат қилим-кечакни зўр совага, деб билмашар. Наҳот китоб совага қилиш, улар таъбирча, "мола"дан қолган бўлса? Тўғри, совага эмас, эътибор муҳим деймиз, лекин азиз инсонингиз учун фойдал

яқинларидан янада қимматроқ, олдингисидан-да зўрроқ совага кутадиган болала келажакда тамагирик илллати пайдо бўлмайди, деб айта олмаймиз. Шу ўйсунда улгайган бола кейинчалик одамларнинг дунёқараш, ақл-фаросати, эзгу фазилатларига ҳараб эмас, балки қийимлари, машинасининг русуми-ю мавқеига қараб муомала қилса керак. Энг ачинарлиси эса, молу давлатга

КИТОБ СОВҒА ЭМАСМИ?

ли, унинг маърифатини ўстиришга, дунёқарашини кенгайтиришга ёрдам берадиган совага танлашингиз уни қанчалик қадрлашингизни кўрсатмайди? Айниқса, ёш болаларга совага олаётганда бу жиҳатларига алоҳида аҳамият берилса яхши эмасми? Ахир, болага ота-онаси тўқфа этган ҳар қандай совага унинг тарбиясига ҳам таъсир қилмай қолмайди-ку. Чунки ҳали оқ-қорани ажрата олмайдиган болага дунёни танитадиган илк мураббий ота-она-ку.

Бўлган бундай мойилликни кучайтиришга қўлочиқ ота-оналар ҳам сабабчи бўлишди. Дарҳақиқат, ҳар қандай ота-она учун ўз боласи дунёдаги энг азиз фарзанд. Унга дунёдаги энг яхши нарсаларни тортиқ қилишни, тутилган кунда фарзандининг орзусини, албатта, рўёбга чиқаришни тарбиясига ҳам таъсир қилмай қолмайди-ку. Чунки ҳали оқ-қорани ажрата олмайдиган болага дунёни танитадиган илк мураббий ота-она-ку.

Болалигидан фақат қимматбахо буюмлар, зару ялтироқ нарсалар совага қилинган фарзанд эртага мол-дунё, ўткунчи ҳою-ҳавасга қўл бўлиб қолмайди? Ҳар йили

бўлган бундай мойилликни кучайтиришга қўлочиқ ота-оналар ҳам сабабчи бўлишди. Дарҳақиқат, ҳар қандай ота-она учун ўз боласи дунёдаги энг азиз фарзанд. Унга дунёдаги энг яхши нарсаларни тортиқ қилишни, тутилган кунда фарзандининг орзусини, албатта, рўёбга чиқаришни тарбиясига ҳам таъсир қилмай қолмайди-ку. Чунки ҳали оқ-қорани ажрата олмайдиган болага дунёни танитадиган илк мураббий ота-она-ку.

БИЛДИРИШ

Шу йилнинг 28 феврал, душанба куни соат 11.00 да Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасининг мажлислар залида ёш ижодкорларнинг "Биринчи китобим" рункида 2010 йилда нашр этилган китоблари тақдими ўтказилди. Тадбирга барча қизиқанлар тақлиф этилади.

2011 йил 4 март, жума куну соат 11.00 да Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси мажлислар залида 8 март — баҳор ва нафосат байрами муносабати билан "Аёлини эъозлаган юрт" мавзусида мушоира ўтказилди. Тадбирга адиблар, шоир ва шоиралар, барча адабиёт мухлислари тақлиф этилади.

Манзил: "Ўзбекистон" кўчаси, 16-А уй, 6-қават.

АДАБИЁТ РАВНАҚИ:

ИЖОД, ИМҚОН ВА ИЛҲОМ

Ёзувчилар уюшмаси раисининг ёшлар билан ишлаш бўйича ўринбосари, Ўзбекистон халқ шоири Иқбол МИРЗО билан суҳбат

— Халқимиз баҳорни ҳамisha соғиниб кутади. Киш бўйи ўйлаган режаларини амалга ошириш, ўзини қизгин меҳнат кучоғига отиш, табиат билан тиллашиш учун. Табиатнинг уйғониши дехқоннинг гайратини оширади, кучига куч қўшади. Баҳор жамолдан баҳри дили очилган инсон руҳиятида ҳайратли ўзгариш содир бўлади. Адабиёт тилида буни илҳом дейишади. Гапни адабиётга, ижод мавзусига бурганим беҳиз эмас. Бундан ролпа-роса бир йил бурун айни Президентимиз "Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ҳузурда "Ижод" фондини ташкил этиш тўғрисида" қарор қабул қилган эди. Ушбу тарихий қарор мамлакатимиз маънавий ҳаётида улкан воқеа бўлди. Рамзий маънода гапирсак, ўша қарор тўғрисида адабиётимизда ҳақиқий баҳор бошланган эди.

— Тўғри айтасиз. Баҳорда яхши ният билан экилган ниҳол келажакда ўз мевасини беради. Ўртбошимиз адабиётга мунтазам равишда юксак эътибор кўрсатиб, адабиётнинг жамият ривожига ўрнига юқори баҳо бериб келмоқда.

Давлатимиз мустақиллиги эълон этилганидан бир неча кун ўйиб-ўтмай Ўртбошимиз ташаббуси билан Ўзбекистон Миллий боғида Мир Алишер Навоий ҳазратларининг мухташам ҳайкали қад ростлади. Фитрат, Чўлпон, Абдулла Қодирий, Усмон Носир каби миллий адабиётимиз намояндалари қадрининг тикланиши, ўтган йиллар давомида адабиёт ва санъат аҳлининг давлатимизнинг ордени ва медаллари, Давлат мукофотлари билан мунтазам тақдирланиб келётгани, устоз адибларимиздан беш нафарининг "Ўзбекистон Кахрамони" юксак унвонига муносиб кўрилгани бу эътиборнинг ёрқин далилидир.

Давлатимиз раҳбарининг "Юксак маънавият — енгилмас куч", "Адабиётга эътибор — маънавиятга, келажакка эътибор" асарларида халқимиз маънавиятини юксалтириш, ёш авлодини Ванганга муҳаббат, миллий ва умуминсоний қадриятлар руҳида тарбиялашда, миллатимиз буй-бастини жаҳон микёсида тўла намён этишда бадий адабиётнинг ўрни, таъсири ва аҳамиятининг назарий асослари тўғрисида таҳлил этиб берилди.

Ўртбошимизнинг "Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ҳузурда "Ижод" фондини ташкил этиш тўғрисида"ги қарори эса адабиётимиз равнақи учун зарур шарт-шароитлар яратиш, ёзувчи ва шоирларнинг ижодий салоҳиятини рўёбга чиқаришга кўмаклашиш ва Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасининг моддий-техник базасини мустаҳкамлашга қаратилган юксак эътибор-намунаси бўлди.

Қарорда "Ижод" фондининг дастурий вазифалари бандма-банд белгилаб берилди. Шундай қилиб, Ёзувчилар уюшмаси уюшма аъзолари билан ҳамкорлик қиладиган мазкур қарорда белгиланган масъулиятли вазифаларни баҳарлаш учун бел боғлади.

— Адабиёт равнақида, аввало, ижодкор ўзининг ижтимоий бурчинини қандай тушуниши, адиб ўзининг гражданлик позицияси ва масъулиятини қандай англаши муҳим омиллардан бири саналади. Шу маънода "Ижод" фондини ташкил этиш ҳақидаги қарорга ёзувчиларнинг ўзи қандай муносабат билдирдилар?

— Қарор муносабати билан Ёзувчи-

лар уюшмаси Фаоллар кенгаши йиғилиши бўлиб ўтди. Йиғилишда Ёзувчилар уюшмасининг мазкур қарордан келиб чиқадиган вазифаларни кўриб чиқилди. "Ўзбекистон адабиёти ва санъати" газетасининг 2010 йил 19 март сониде мазкур қарорга бағишланган "Эътибор ва ишонч" сарлавҳали давра суҳбати эълон қилинди. Унда фикр билдирган адиблар қарор учун Ўртбошимизга, ҳукуматимизга чуқур миннатдорлик изҳор этдилар ва ушбу юксак эътиборга нисбатан қизгин ва баракали ижод билан жавоб беришларини таъкидладилар. Албатта, улар ўз ваъдаларининг устидан чиқдилар ва чиқмоқдалар. Пешқадам адибларимиз Ёзувчилар уюшмаси йўлланмаси билан жойларда бўлиб, юртимизда амалга оширилаётган ишларнинг бориши жараёни ҳақида қатор публицистик чиқишлар қилишди. Уларда замондошларимизнинг фидокорона меҳнати ҳаётини ми-

лик, бутун жамиятимиз унга ўз хиссасини қўшиши керак". Утган бир йил давомида бу борада нималар қилинди?

— Қарордан келиб чиқадиган вазифаларга биноан қисқа вақт ичида "Дўрмон" ижод уйи асосий биноси ва боғини, Ёзувчилар уюшмасининг поликlinikасини тўла таъмирдан чиқариш, энг замонавий жиҳозлар, машиий туномлар билан таъминлаш, "Дўрмон" ижод уйининг икки босқичли капитал реконструкцияси лойиҳасини амалга ошириш режалаштирилган эди. Бултур август ойининг бошига қадар 58 ўринга мўлжалланган уч қаватли меҳмонхонада 1 миллиондан 40 миллион сўмлик тўлик таъмирлаш ва жиҳозлаш ишлари бажарилиди. Бой китоб фондига эга кутубхона, дам олиш, шахмат-шашка, теннис хоналари, замонавий ошона, бассейн барпо этилди. Дўрмон боғининг уч ярим гектарлик ҳудуди кўкаламзорлаштирил-

ди. Ёзувчилар уюшмаси поликlinikасини капитал таъмирлаш, тиббий ва маиший жиҳозлар билан таъминлаш учун 1 миллиондан 300 миллион сўм маблағ сарфланди. Бугун капитал таъмирлашнинг иккинчи босқичи бўйича иш олиб борилаётган эди. Ижод уйи таркибидеги эски қоттеждар қайта таъмирланмоқда. Меҳмонхона ёнидаги эски бинолар ҳам капитал таъмирдан чиқарилаётган эди. Ушбу бино келажакда ёш ижодкорларнинг семинар-кенгашлари, ижодий машғулотлари, устозлар билан учрашувлар ва мушоиралар ўтказиш кўзда тутилган.

Утган йили 31 июл кунини "Дўрмон" ижод уйи ва уюшма поликlinikасини ижодкорлар фойдаланишига топширишга бағишланган тантанали йиғилиш бўлиб ўтди. Унда ёзувчи ва шоирлар, адабиётшунос олимлар, ёш ижодкорлар, давлат ва жамоат ташкилотлари вакиллари иштирок этди.

Устозларимизда бири "Ижод уйининг чироғи ҳамisha ёниб туриши, ўз бағрига турли ёшдаги шоир ва адиблар, драматургларни қорлаши, халқимиз ва мустақиллигимиз манфаати учун жон куйдириб бадий юксак асарлар яратишга даъват этиши айни кўнглимиздаги ниятларнинг амалга ошишидир", деган эди қувониб.

Дарҳақиқат, "Дўрмон" ижод уйи ҳамisha ижодкорлар билан гавжум. Қўллаб ёзувчилар ўйлаб юрган асарларини шу масканда қозғашга туширишмоқда, қизгин ва фаол ижод қилишмоқда. Ушбу кутубхона ёшларнинг ҳам севили масканига айланди. 2010 йилнинг 23-27 ноябр кунлари бу ерда ёш ижодкорларнинг "Истеъдод мактаби" 1-семинари ўтказилган бўлса, 23-24 декабр кунлари эса ёш таржимонларнинг 1-республика семинари бўлиб ўтди. Семинар машғулотларида ёшларнинг шеър ва ҳикоялари, бадий таржималари устозлар томонидан таҳлил этилди. "Ўзбекистон адабиёти ва санъати"

Қиссада маҳорат билан тасвирланган ҳолат, вазиятлар, турли феъл-атворга эга қаҳрамонлар ўқувчиларда қизгин муносабат уйғотади.

Шунингдек, журналнинг мазкур сониде босилган тадқиқотчи О.Еқубовнинг "Адабий ҳодисаларни англаш машаққати", М.Абдураимованин "Комиллик йўлида", Д.Иноғомованин "Илмининг узун йўли" мақолаларида адабий жараённинг муҳим масалалари, ёш авлод тарбияси мавзуларида фикр-мулоҳазалар юритилган.

Таниқли шоира Қутлибека Раҳимбоева "Бахт нима?" деган саволга жавоб беради: "Саодат истаги кишининг ҳаракатларини тезлаштиради, қатъият бағишлайди", деб ёзди.

"Дўрмон" истеъдод мактаби" руқни остида ўтган йилнинг 23-27 ноябр кунларида "Дўрмон" ижод уйида бўлиб ўтган "Истеъдод мактаби" кўрик-танлови иштирокчиларининг шеърлари ва ҳикоялари ҳам журналнинг ушбу сониде эълон қилинган.

"Елпуғуч"да Турсунбой Адашбоевнинг янги пародияларини ўқийсиз.

газетаси, "Шарқ юлдузи" ва "Ёшлик" журналлари билан ижодий учрашувлар ўтказилди. Ижодкор ёшлар учун махсус ташкил этилган "Маҳорат сирлари" дарсларида "Озод Шарафиддинов маҳорат мактаби", "Муҳаммад Юсуф маҳорат мактаби" мавзуларида маърузалар ўқилди. Ўзбекистон Кахрамони, Халқ шоири Абдулла Орипов билан бўлиб ўтган ижодий учрашув ҳам ёшлар учун ўзига хос маҳорат мактаби бўлди. Семинар иштирокчиларининг асарлари "Ўзбекистон адабиёти ва санъати" газетаси, "Шарқ юлдузи" ва "Ёшлик" журналлари саҳифаларида кенг ёритилди.

"Ижод уйи пештоқида улғу ёзувчиларимизнинг суратлари бор. Демакки, бу бинодо шунчаки асар ёзиш мумкин эмас. Бу бинодо, шу ёрнинг ўзига муносиб бўлган, мана шу ерда қилинган ишларга монанд асарлар яратишимиз керак", — деган эди таниқли шоир Икром Отамурод ёшлар семинарида. Семинар кунларида ижод уйининг қўлай ва шинама хоналарида истиқомат қилиб, ижодий машғулотлар ўтказган ёшлар буни чин юракдан ҳис этдилар.

— Қарорда иқтидорли ёш адибларнинг Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси томонидан тавсия этиладиган ижод намуналарини, жумладан, биринчи китобларини нашр этиш учун молиявий ёрдам кўрсатиш масаласи ҳам кўзда тутилган эди. Бу борада қандай ишлар амалга оширилди?

— Ҳақиқатан ҳам Ўртбошимиз қабул қилган тарихий қарорнинг энг муҳим бандларидан бири — истеъдодли ёш ижодкорларни излаб топиш ва уларнинг истеъдодини рўёбга чиқариш, адабиётимиз учун муносиб ўринбосарларни тарбиялаш масаласидир.

Жумладан, ёш шоир, ёзувчи, публицист ва адабиётшуносларнинг илк китобларини "Ижод" фонди ҳисобидан нашр этиб, барча таълим муассасаларига бепул тарқатиш ҳам мазкур қарорда кўзда тутилган эди.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси томонидан 2010 йилда ёш қаламкашларнинг турли жанрдаги юзга яқин кўлемли мақолалар қабул қилиниб, малакали мутахассислар томонидан баҳолаш ва энг муносиблари нашрга тавсия этилди. Шунга қўра, бугун фаол ижод қиладиган ёшлардан — Азизбек Анварнинг "Яхши кунлар", Мафтуна Норматованин "Шукрона" номли шеърий тўпламлари, Гузал Матёқубованин "Меҳр риштаси" ҳикоялар, Жамид Матёқубованин "Бир сўз сир" бадий-публицистика, Зулхумор Мирзаеванин "Денгизу уммон оша" адабий-танқидий мақолалар китоблари "Ижод" фонди қўшидаги "ADIB NASHRIYOTI" томонидан ҳар бири йигирма минг нусхадан нашр этилди ва таълим муассасаларига тарқатилди.

Бундан ташқари Фафур Фулом номидеги нашриёт-матбаа ижод уйи тақлифига биноан Ёзувчилар уюшмаси томонидан "Кафатдаги ниҳол" номли ёш ижодкорлар баъзи тайёрланди. Ушбу баъзда йигирма саккиз нафар ижодкорнинг назми, наср ва адабий-танқидий мақолалари жамланган. Уюшма тавсияси билан "NOSHIR" нашриётда "Олтин кўприк" ёш ижодкорлар баъзи ҳам нашр этилди. Унга ўттиз икки нафар ёш ижодкорнинг турли жанрдаги асарлари киритилган. Шунингдек, Ёзувчилар уюшмаси Фарғона вилояти бўлими томонидан тайёрланган "Хайрат бўлоқлари" номли ёшларнинг шеърлар китоби ҳам ўқувчилар кўлига етиб борди.

Бугун баҳор остонасида турибмиз. Мен бундо ўзига хос рамаз ҳам борлигини айтмоқчиман. Кўклар — ҳаммаимизнинг кўнглимизда ҳам янги орзу-умидлар уйғотадиган палла. Наинки орзу-умидлар, балки эзгу амаллар, дадил ҳаракатларга ҳам туртки беради бу фасл. Мана шу дилбар кунлар, аввало, ижодкорлар қалбига нур ташлайди. Демокриманки, ҳар биримизнинг дилимизга турган нур адабиётимиз боғини ёритишга хизмат қилсин. Адабиётимизга, кўнглимизга ҳамisha кўклар ёр бўлсин.

Рустам МУСУРМОН суҳбатлашди

Ўзбекистон халқ артисти РОЗИЯ КАРИМОВА

Ўзбек миллий рақс санъатининг атоқли намояндаси, Ўзбекистон халқ артисти Розия Каримова шу йил 24 феврал куни 95 ёшида вафот этди.

Розия Каримова 1916 йилнинг 18 февралда зиёли оиласида туғилди. Меҳнат фаолиятини 1929 йили Ўзбек давлат театрида бошлади. Кейинчалик опера ва балет театрида балет рақосаси, Муқимий номидаги мусиқали драма театрида балетмейстер, Санъатшунослик илмий-тадқиқот институтида катта илмий ходим сифатида фаолият кўрсатди.

Моҳир санъаткор ўзининг кўп йиллик ижодий ва илмий изланишлари натижасида бир қатор тадқиқотлар, ўқув кўлланмалари, дарслик ва мақолалар яратиб, миллий рақс санъатимизнинг бой мероси, бетақор анъаналари ва замонавий мактаблари ҳақидаги назарий ва амалий билимларни кенг тадқиқ этди.

Р.Каримова Ўзбекистон хореография билим юрти ҳамда Тошкент Миллий рақс ва хореография олий мактабиде меҳрибон ва гамхўр устоз, тажрибали педагог сифатида фаолият олиб бориб, мамлакатимизда истеъдодли рақосалар тайёрлаш, бу соҳанин кадрлар салоҳиятини

мустаҳкамлаш ишига ҳисса қўшди. Жумладан, М.Турғунбоева номидаги "Баҳор" ансамбли томонидан ўз вақтида ижро этилган кўллаб рақслар, фарғонача ва хоразмча усулдаги рақслар, доира рақслари Розия Каримованин кўп йиллик ижодий изланишлари тўғрисида миллий маданиятимиз хазинасидан мустаҳкам ўрин эгаллади.

Розия Каримованин миллий рақс санъатимизни ривожлантириш йўлидаги хизматлари давлатимиз томонидан муносиб тақдирланди. У "Ўзбекистон халқ артисти" унвони ва "Эл-хурмати" ордени билан мукофотланган эди.

Таниқли санъаткор, меҳрибон устоз Розия Каримованин ёрқин хотираси қалбимизда ҳамisha сақланиб қолади.

Маданият ва спорт ишлари вазирлиги, "Ўзбектеатр" ва "Ўзбекрақс" билрлашмалари.

Журналларни варақлаганда

"ЁШЛИК"

2011 йил, 1-сон

"Ёшлар аксарият асарларининг бош қаҳрамони айланган тасодиф эмас. Чунки келажакимиз ёшлар кўлида. Уларни кўллаб-қувватлаганимиз порлоқ истиқбол яратишининг энг сигналган воситасидир". Эл суйган адиб Пиримкул Қодировнинг бу фикрлари устоз билан қилинган сўнгги суҳбатда. "Адиб хонадониде" руқнида берилган мазкур суҳбатда атоқли ёзувчи умр мазмуни, ижодий тажрибалари, болалиги, айрим асарларининг яратилиш тарихи ҳақида сўз юритган.

Назм саҳифаларида шеърятимизнинг навуқорон авлод вакилларида Ойгул Суҳандикова, Бобур Бобомурод, Эгамберди Мустафоев, Нажмиддин Мирзочининг янги шеърларини ўқийсиз, ёш қаламкаш Юлдуз Зоированин илк машқларига баҳо берайсиз.

Таниқли ёзувчи Аҳмад Аъзамнинг "Ҳали ҳаёт бор..." номли қиссаси муштарийлар томонидан катта қизиқиш билан ўқилади, деб умид қиламиз.

"ҚОНУН ТИЛИ МЕЗОНЛАРИ"

Яқинда филология фанлари доктори Нусратулло Жумаҳжонинг "Қонун тили мезонлари" номли рисоласи "Муҳаррир" нашриётда чоп этилди. Рисолада муаллиф ҳуқуқшунослик тилини тақомиллаштиришнинг истиқболли муаммолари, қонун тилининг ўзига хос хусусиятлари, Қонун тилида саводхонлик ва тахрир масалалари, давлат тили тарихи, назарияси, амалиётдаги ечимини кутадиган муаммолар тўғрисида фикр юритади.

Китоб "Давлат тили — миллатни бирлаштирувчи байроқ", "Ҳуқуқшунослик тилини тақомиллаштиришнинг долзарб муаммолари", "Истиқлол, миллий тафаккур ва миллий қонунчилик мактабини яратиш муаммолари", "Қонун ижодкорлиги илмининг долзарб муаммолари", "Ўзбекистон Республикаси Конституцияси тилининг ўзига хослиги", "Саводхонлик, қонун тили ва тахрир", "Ўзбекистон Республикаси "Давлат тили ҳақида"ги қонуни матнларининг қиёсий таҳлили", "Келажакимиз ҳуқуқий қафолати", "Қонун тили мезонлари" каби фасллардан таркиб топган. Рисола она тилимиз жонқуярлари, тил ва адабиёт мутахассислари, ҳуқуқшунослар ва бўлғуси ҳуқуқшунослар ҳамда қонун ижодкорларига мўлжалланган.

Доимий ҳамроҳ

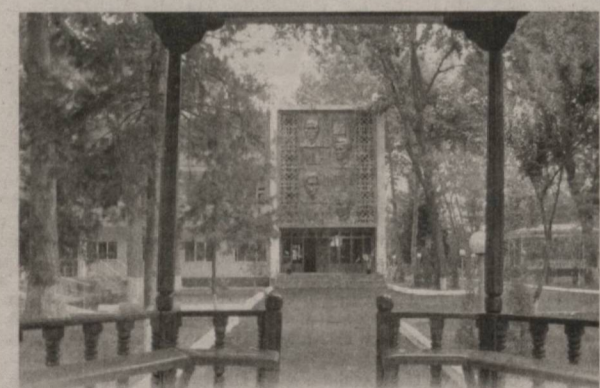
"ҚАЛБИМ ҚЎШИГИ"

Қалбдан чиққан сўзгина қалбларга етиб боради, деган гап аён ҳақиқат. Зеро, қалбдан чиққунича бу сўз тозарди, туйғуларга уйғунлашади, жўшқунлик, самимийлик касб этади — чин сўзга айланади. Чинлиги боис, юракларга йўл топа билади.

Ким севмайди Ватанини, элини, Ор, номуси бўлмиш она тилини. Ҳеч бировнинг оғритмасдан дилини, Дайман: ўзинг ягонаман дийрим. Дилдаги куй таронаман дийрим.

Ушбу содда, самимий изҳори дил қатидаги раван, халқона оҳанг шоир Комил Синдаровнинг яқинда "Янги аср авлоди" нашриётда чоп этилган "Қалбим қўшиғи" номли тўпламидаги дээрли барча шеърларига хос фиалат. Ва бу ҳолат тасодифий эмас, зеро, уч юз йиллик тарихга эга бўлган Қурғон Бахшичилик мактабининг улғу даргалари Эргаш Жуманбулбул, Ёдгор Баҳши, Лапас баҳши, Пулкан шоир, Раҳматулла Юсуф ўғли сингари халқ оғзаки ижодининг мумтоз вакиллари ўсиб улғайган юрт фарзанди Комил Синдаров баҳши боболарининг кутлуг анъаналарини давом эттирмоқда.

"Қалбим қўшиғи" китобига шоирнинг Ватанин мадҳ этган шеър-муҳаббатни шарафлаган, оқибат, қаноат, эзгу амалларга даъват этилган меҳрлар, газал ва мухаммаслари жамланган. Китобга Г. Мирзаева муҳаррирлик қилган. Адади 2000 нусха.

БАҲОР ҚАЛДИРҒОЧЛАРИ

Яқинда ёзувчиларнинг Дўрмондаги боғида кўноқ бўлдим. Боғдаги "Ижод" уйи Ўртбошимиз қарори билан қайта таъмирланиб, обод қилингандан сўнг тамоман ўзгариб кетибди. Ҳа беш кунлик мuddат билан арзишмаган пулга локс бўлмасига жойлашдим. Қарасам, шароит шундай эър — бир ўзимга уч хона, қўраман десам телевизор, дам олиб ўтираман десам юмшоқ диван-кресло, ёзаман десам стол-стул, ёриттич чирок, ювинаман десам илпик вана, ошонада уч маҳал овқат... Хуллас бу ерда яйраб ёзмадан кетишга уялдим. Кўп вақтдан буён хаёлимда

ЭЪТИБОР РАҒБАТ УЙҒОТАДИ

"Ижод" фонди ташкил этилганига эндигина бир йил бўлди. Аммо шу қисқа мuddат ичида мазкур фонд мутасадлигида жуда кенг қўламли ишларнинг амалга ошганига гувоҳ бўлиб турибмиз. Буни биргина ёзувчиларнинг "Дўрмон" ижод уйи мисолида ҳам кўришимиз мумкин. Утган йили мен икки марта саккиз кундан бу ерда дам олиб қайтдим. Ҳеч бир мулобағаси айтишим мумкин, шу ёшга кириб, ижодкор учун яратилган бу қадар қўлай ва ўнғай шароитни кўрмаганим: ижод уйи тўлиқ капитал таъмирланибди. Қўшимча зарурий бинолар барпо этилибди. Дўрмон боғи янгилинибди...

Ихтиёримга бериб қўйилган уч хона замонавий русумда жиҳозланган. Қимматбаҳо стол-стуллар, диван-креслолар, телевизор, иситгич-совутгич кондиционерлар, музлатгич, вана... Булардан ташқари катта китоб фондига эга бўлган янги кутубхона, шахмат-шашка, теннис хоналари, бассейн, ошона ижодкор-меҳмонлар хизматига шай турибди. Ошонадаги уш маҳаллик тамадди учун бор-йўли олти ярим минг сўм сарфлашди. Овқатларининг сифатно мазаси ҳам ҳар қандай ресторан-

Бу ерда бўлган одам ўз-ўзидан ижодий муҳит таъсирига тушади. Негаки, бой китоб фондига эга кутубхона, дам олиш, шахмат-шашка хоналари, замонавий ошона ижодкорлар хизматида. Осуда, сокин,

ЗАРУР МУҲИТ

хотиржам муҳит ҳукмрон. Бундай вазият ижод аҳлига сув ва ҳаводек зарур.

Ўзимга келганда, "Дўрмон" ижод уйида кечирган кунларим самарали кечди. "Адибларимиз публицистикасида шахс ва жамият маънавияти" масаласига доир материалларни жамлаб келатган эдим. Учта мақоладан иборат ушбу ниятни бир қадар тинч қалаштирдим. Қоғозга туширдим.

Нўмон РАҲИМЖОНОВ

Зулфия,
Ўзбекистон халқ шоири

ДУНЁ ИЧРА ТОПГАН ДУНЁМСАН...

НАВОИЙГА

Нақадар бахтли инсон эканман,
Сизнинг тилингизда чўқибди тилим.
Севгида толе ёр жувон эканман,
Сизнинг маҳбублардан олибман таълим.
Асли-насли билан шоир эканман,
Шоирликка узр...

***

Боланинг ҳар дарди — танининг оғриги,
Унга тикан кирса оғриги санда.
Оҳ, онам! Айтинчи она борлиги
Худди шундаймиди яралган ондан?

***

Кимки аёл дилига ҳоким,
Илрокида сезади устун.
У олмаган чўққи йўқ,
неки,
Аёл ўзи чўққилар бу кун.

ХАЛҚИМГА АЙТАР СЎЗЛАРИМ

Ўзинг ташна эдинг, ўзинг сув тутдинг,
Қалбимдаги саҳром, дарёсан, халқим!
Сени сева-сева мен бойиб кетдим,
Дунё ичра топган дунёман, халқим!

Юрак чўқмоқ теккан осмон юзидай,
Лекин эътиқодим, иймоним бутун,
Умримда қилганим озми-кўнимдан,
Меҳрим дарёсидан серобман бу кун.

Менга Навоийдан айтинг алла деб
Лутфийдан онингиза зиё таратдинг,
Қийналган оламга бўлган далда деб
Асли ўзинг мени шоир яратдинг...

Ёш шуур, курашчан туйгулар билан
Сенинг тақдиринга маҳкам туташдим,
Не-не ганимлар-ла курашганинг он
Кўннинг бири бўлиб малҳамга шодим.

Сарғайган даштларга бердинг яшил қон,
Тупроқ тепаларда шаҳар кўтардинг;
Ҳар бир ғалабани кўрган суюк он
Дилдаги ўз ганим куйи чўқарди.

Йўл юртим, соғиндим, тўқилди байтим
Хорижинг шомлари, саҳарлариди,
Эзуг истакларинг жаранглаб айтдим
Осиё, Африка минбарлариди.

Пахта хирмонининг ўсиди бўйлари,
Таниди, тан олди яқину йироқ.

Бошланиши биринчи саҳифада.

Яна шуниси эътиборлики, ишда мавзуга оид ўзимиздаги ва хориждаги кўплаб илмий адабиётлар камраб олинган; диссертант ўзгара фикири шунчаки эслаш билан чекланмайди, ўрни келганда улар билан баҳсга киришади, ўз мустақил қарашларини илгари суради; кўланган мақсаддан келиб чиқиб: "Ўнда биринчи марта мавзунинг доирасида психоналиктик методни ўзбек фольклорига нисбатан қўллашга ҳаракат қилдик. Бундан ташқари, тадқиқотда киёсий-типологик ва тарихий-киёсий таҳлил методларидан кенг фойдаландик", деб ёзади муаллим. Аслида диссертант ишда ўзи тилга олган таҳлил методлари билангина чекланиб қолмаган, хозирги адабиётшунослик фанидаги мифологик, лингвистик, структурал методлардан ҳам кенг фойдаланган. Мухими, фольклоршунос тадқиқотчи ўз фани қобилиги билан чекланиб қолмай, миллий ёзма адабиёт тарихи, замонавий адабий жараён, жaxon адабиёти ва назарияси, руҳшунослик, фалсафа, тарих дунёсига ўзини эркин ҳис этади. Аминманки, у истаган мамлакат олими, ижодкори билан бу борада бемалол юзма-юз туриб баҳслаша олади. Мустиқил юртининг, ХХI асрнинг олими — фан доктори шундай бўлиши керак-да, ахир!

Орадан бир ой ўтиб, Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети ҳузуридаги адабий алоқалар, киёсий адабиётшунослик ва таржимашунослик бўйича ихтисослашган кенгашда Мухаббат Шарафутдиновнинг "XX аср ўзбек романчилиги" ҳикоя тарзининг ўзига хос хусусиятлари (жaxon адабиёти контекстида)" мавзусидаги тадқиқоти ҳимояси бўлиб ўтди. Тўрт ярим соат давом этган ҳимоя мажлисида иштирок этганларнинг бирортаси тирбанд зални тарк этмай ўтирди. Диссертантнинг батафсил маърузасидан сўнг расмий оponentлар чиқидиларида, кенгашга йўлланган 20дан ортқ тахрирларда, шунингдек, муҳокамада иштирок этган ўнга яқин мутахассислар нутқида билдирилган барча мулоҳазалар хусусида ўзининг лўнда, дадил, аниқ-равшан фикр-

ларини айтди, берилган саволлар қайси тилда бўлса, ўша тилда жавоб қайтарилди. Бирорта масала, савол очик қолдирилмади. Ҳимоя жараёни диссертант учун ўзи кашф этган янги қараш, ғояларнинг чин маънодаги ҳимояси тарзида ўтди. Мазкур тадқиқот, аввало, икки жиҳати билан ажралиб туради. Шу пайтага қадар ХХ аср ўзбек романи тараққиёти тамойиллари, хусусан, поэтикасига бағишланган номзодлик ва докторлик диссертацияларидан фарқли ўлароқ, М.Шарафутдинова ўз ишида шу давр ўзбек романи ҳикоя тарзи структурасини махсус тадқиқ этишга жазм этади. Роман жанри поэтикасида муҳим ўрин тутувчи айна шу муаммони — миллий роман структурасидаги янгилик жараёнини жaxon адабиёти контекстида — жaxon романчилигининг нодир намуналари билан қиёсан таҳлил этиш йўлидан боради.

Тўғри, адабиётшунослигимизда Қодирий, Чўлпон, Ойбек, А.Қаҳҳор романларини Ж.Зайдон, В.Скотт, Ж.Лондон, А.Пушкин, Л.Толстой, Чехов, М.Горький, М.Шолохов асарлари билан киёсий ўрганишга уринишлар бўлган, лекин улар кўпроқ ғоявий-мафкуравий йўналишда, персонажлардаги муштаракликлар киёсий тарзида эди. Т.Жураевнинг ўзбек насридаги "онг оқими"га оид номзодлик диссертациясини мустиқно этганда миллий романчилигимиз поэтикасини жaxon адабиётидаги янги бадиий-поэтик жараёнлар билан киёсий тадқиқ этувчи жиҳдийроқ иш қилинган эмасди. Шу ҳолат назарда тутиладиган бўлса, М.Шарафутдинованинг тадқиқоти ҳар жиҳатдан таҳсинга сазовор. Икки аср бурун пайда бўлган "жaxon адабиёти" атамаси хозирга келиб "адабий глобаллашув", "умуминсоний адабиёт" палласига қадам қўяётган бир пайтада бу турдаги тадқиқотга эҳтиёж катта.

Маълумки, ўзбек адабиёти минг йиллар давомида айнан Шарқ халқлари адабиёти аъёналари доирасида, асосан араб, форс, қисман, хинд адабиётлари билан ҳамкорликда, ислом дини фалсафаси, тасавуф таъ-

лимоти таъсирида ривожланди. ХХ аср охири ХХ аср бошларида у янги бир маънавий оламга, Европа маданияти, адабиёти таърибаларига юз ўғира бошлади. Даврнинг тараққиқпарвар сиймолари ҳар бир соҳада янгиликни эҳтиёж сездилар ва бу йўлда фаол ҳаракат қилдилар. Замонавий адабий жанрлар — ҳикоя, роман, драма, шеърый шаклларда қалам тевратган ва бу шаклларнинг етук намуналарини яратган алломалар — жумладан, А.Қодирий, Чўлпон, Фитрат, Ойбек, А.Қаҳҳор жaxon адабиётдаги жараёнлардан чуқур хабардор эдилар; улар фақат адабиёт ва адабиёт илмидаги янгиликлар эмас, санъат, руҳшунослик ва фалсафадаги янгиликлардан

ҳам яхши хабардор эдилар. Қодирий ва Чўлпон эски мактаб, мадраса билан баробар рус-тузем ўқув юрларида таълим олган, ҳар иккиси ҳам болалигида ноқ рус тилини мукамал эгаллаган, сўнг Қодирий Москвадаги Брюсов номидаги Адабиёт институтида ўқиган, Чўлпон эса 1924-27, 1931-34 йиллари Москвада ўшаган, ишлаган, "Кеча ва кундуз" романи айна ўша муҳитда яратилган эди.

Диссертант Қодирий ва Чўлпон романларининг ҳикоя тарзи структурасини жaxon адабиёти контекстида текширишга жазм этар экан, бунда ҳеч қанака атайинлик, зўрма-зўрақилик йўқ. Ҳар икки муаллим ҳам жaxon адабиёти адабий тафаккури даражасида туриб қалам тевратганлар. Ҳар икки адабнинг ўша кезлари битган адабий-танқидий мақоалари, чунончи, Қодирийнинг С.Хусайн билан мунозараси, реализм, футуризм, импрессионизм каби оқимлар хусусидаги фикрлари, Чўлпоннинг Сейдахлод театри, Р.Тагор ҳақидаги мақоалариёқ уларнинг маънавий, адабий савияси нақадар юксак, замонавий жaxon адабий тафаккури даражасида

эканлигини тасдиқлайди. Шу даражага кўтарилган қаламқашларига "Ўткан кунлар", "Кеча ва кундуз"дек етук замонавий романларни яратиши мумкин эди. Замонасининг ҳар жиҳатдан етук бошқа бир адаби А.Қаҳҳор Қодирий романининг "янги давр адабиёти"гази билан ўлганда ҳам тўлақонли асарлардир", деганида тўла ҳақ.

Бу гапларни айтишдан мақсад шунки, М.Шарафутдинова "Ўткан кунлар", "Кеча ва кундуз" романилари талқинини қўйилган муаммо таҳлилидан бошлайди, мавзуга оид илмий адабиётлардан иктибослар келтирилади, назарий асос сифатида М.Бахтин қарашларига таянади; аммо муаллифларнинг ўз ижодий таърибалари, эканлигини тасдиқлайди. Шу даражага кўтарилган қаламқашларига "Ўткан кунлар", "Кеча ва кундуз"дек етук замонавий романларни яратиши мумкин эди. Замонасининг ҳар жиҳатдан етук бошқа бир адаби А.Қаҳҳор Қодирий романининг "янги давр адабиёти"гази билан ўлганда ҳам тўлақонли асарлардир", деганида тўла ҳақ.

Бу гапларни айтишдан мақсад шунки, М.Шарафутдинова "Ўткан кунлар", "Кеча ва кундуз" романилари талқинини қўйилган муаммо таҳлилидан бошлайди, мавзуга оид илмий адабиётлардан иктибослар келтирилади, назарий асос сифатида М.Бахтин қарашларига таянади; аммо муаллифларнинг ўз ижодий таърибалари,

лар Н.Гоголь асарлари билан қиёсланган. Ў.Хошимовнинг "Икки эски ораси" романи билан У.Фолкнернинг "Улар чоғимизда" романларидаги полифоник ифода тарзидаги муштараклик ва фарқли жиҳатлар таҳлили мароқли чиққан. "Ўткан кунлар" романи "Асрга татигулик кун" асари билан қиёсан текширилган. Роман структурасидан ўрин олган ҳикоячи персонажнинг эсдалликлари, тушлари, мактуб, ҳужжат, қундалиқлари асарда ижтимоий оҳанглар ранг-баранглигини таъмин этганлиги теран таҳлиллар орқали кўрсатилган. О.Мухторнинг "Минг бир киёфа" асари ҳикоя тарзига ҳоҳсанг-баранглик М.Булгаковнинг "Уста ва Маргарита", Ф. Кафка-

нинг "Жараён" романи билан қиёсан тадқиқ этилган. Таҳлиллар орқали А.Қодирий, А.Чўлпон, Ў.Хошимов, О.Мухтор романилари поэтик дунёси Шарқ ва Ғарб бадиий синтезининг ғоят мароқли эстетик намоишидир, деган ҳулосага келинган.

XX аср ўзбек романчилигидаги ҳикоя тарзи структураси жиҳатидан жaxon адабиёти намуналари билан қиёсан тадқиқ этишга аргизулик асарлар бисёр, аммо бир диссертация доирасида уларнинг барчасини камраб олиш имкони йўқ. Шунини назарда тутган ҳолда ишда ХХ аср ўзбек романчилигидаги кўтарилган муаммога оид жараёнларни намоеён этадиган айрим асарлар таҳлил доирасига тортилгани, менимча, мақсадга мувофиқ. "Ўткан кунлар" романидаги ровий — муаллиф ҳикояси, мактублар, этнография тафсилотлар, кистирма жанрлар (шеър, новеллар), персонажлар нутқи, ички монологлар ифода тарзи батафсил таҳлил этилган, айниска, мактублар таҳлили, роман тилидаги муайян киёфий таҳлил этилган. "Кеча ва кундуз" ҳикоя тарзидаги киёфия-кесатик-

кўлами хусусида жaxon адабий-илмий жамоатчилигини хабардор этиш йўлидаги дадил қадам эканини алоҳида таъкидлашни истардим. Қани энди шу тарзда тадқиқотлар инглиз, испан, француз, япон тилларида ҳам пайдо бўлса!..

Кўларини жиҳати шундаки, мазкур диссертацияда илгари сурилган бу муҳим концепция айна шу илмий кенгашда орадан 20 кун ўтиб ҳимоя қилинган Замира Қосимованинг "Олам ва одам концепцияси миллий ва жaxon адабиёти аъёналари призмасида (А.Фитрат, А.Қодирий, А.Чўлпон ижоди мисолида)" тадқиқотида янгича аспект, ўзгача таҳлил ва талқинлар орқали давом эттирилди. Олима Фитрат, Қодирий, Чўлпон асарларида олам ва одам концепцияси адабларнинг диний-фалсафий дунёқарашлари, Шарқ ва Ғарб муаммоси адабиёти, маърифатчилик даври маданияти таъсири остида шаклланишини, ижод аҳли ўз даврининг ҳаёт-мамот аҳамиятига молик муаммолари ечим, талқинида жaxon таърибасига ижодий ёндашганини аниқ далиллар орқали кўрсатади. Худди Ж.Эшонкулов, М.Шарафутдинова каби З.Қосимова ҳам мавзу юзасидан хорижий мамлакатларда ўтқанилган илмий анжуманларда маърузалар ўқиган, АҚШ, Россия, Беларусия матбуотида қатор мақоалар эълон қилган.

Муаллиф ўз тадқиқотида Қодирий, Чўлпон асарлари таҳлили учун кўрган, аслиятга хос бенезир ифода, мўъжизакор кўр билан таънишш асосида қалбда жўш урган ҳайрат, завқ-шавқини рус тилида изҳор этишга уринган. Ҳар икки тадқиқотчи ҳам бу икки аллома асарларининг, айниска, "Ўткан кунлар"нинг рус тилига таржимаси ночор аҳволда эканлигини таъкидлайдилар, кўп ҳолларда фикр-қарашлари тасдиғи учун асардан олинган қўчирмаларни ўз таржималарида беришга мажбур бўлганлар. Энг ёмони, "Ўткан кунлар"нинг жaxon тилига таржималари рус тилидаги ночор таржималар асосида ашдо этилганини З.Қосимова ўз ишида афсус-надомат билан айтиб ўтади. Энг кейинги русча таржима аслиятга анча

яқин бўлса-да, барибир, аслиятдаги руҳ етарли ифодасини топмаган. Бунини-ку тушуниш мумкин. Икки тил, икки хил ҳаёт тарзи орасидаги масофа хийла узок. Энди мана бу ҳолатга нима дейсиз: Шарқшунослик институтида таълим олган набирам "Ўткан кунлар"нинг туркчага таржимаси устида битирув иши ёзди. Роман таржимасини аслият билан сатрма-сатр солиштириш асосида ҳар қадамда чалқашик, аслиятдаги маъно ва асл руҳни бузиш ҳолларига йўл қўйилгани аниқланди. Биргина мисол: рус ўринда Қутидорнинг ўз аелига ўзбек улдумига кўра қизи номи билан мурожаати — Қумушга мурожаат тарзида берилади. Тасвирдаги бу саби нафис, латиф жумлалар, нозик сўз ўйинлари бузиб берилади ё тушириб қолдирилади ёки қуруқ ахборотдан иборат қилиб қўйилади... Нахотки, миллий адабиётимиз дурдонаси тили, дили ва ҳаёт тарзи жиҳатидан яқин қардош тилга шу тарзда ўтирилса! Туркияда бўлганимда турк ҳамкасбларимиздан "Ўткан кунлар" таржимаси хусусида таассуротларини сўраганимда, улар негадир лоқайд жавоб берганларида ажабланган эдим. Кейин маълум бўлдики, бунинг сабаби бенезир романнинг таржимаси ноҳорлигида экан... Холбуки, янги турк адабиётининг нодир намунаси "Чолиқуши" бизда қанчалар мушур. Бунинг сабаби аён: моҳир таржимон Мирзаболон Исмоилий уни қойилмақом қилиб ўзбекчага таъриблаган, асарнинг асл руҳини, бутун нафосини ўзбек китобхонига етказиб берган мушур. Таърибда бот-бот шундан далолат бераётирки, И.Гафуров айтганидай, таржимон тилда ёзувчига тенг ёзувчи, шоирга тенг шоир бўлгандагина, аслият таржимаси аслиятга тенглашади.

Бу диссертациялар фақат икки роман эмас, ХХ аср миллий адабиётимизнинг жaxon янги адабиёти етук намуналарини билан бўйлаша оладиган бошқа кўплаб намуналарини таржимода жaxon тилларига бар ҳолича бериш санъати бугунги кунда долзарб масала бўлиб қолаётганига яна бир бор жамоатчилик эътиборини тортиши билан ҳам аҳамиятлидир.

Умарали НОРМАТОВ

Шоирлар даврасида.

Ширин куйга тўлиб кетди маъсум дил,
Севги унга ёр бўлганга ўхшайди.

— Тухта, булбул, мен куйлайин, жон булбул,
Сен тинглагин қалбимдаги торимини.
Баҳор десам, рашк қилмасин чаман гул
Юрагимга кириб олган ёримини.

Мен ёр севадим, ишқ ўради ўйимни,
Эрка дилининг тўлқинига қулоқ сол.
Сен бийронсан, лекин менинг куйимни
Кўрки бўлган садоқатдан сабоқ ол...

1951

ОТАШПАРАСТЛАР

Жануб туни денгиздай бегуб,
Юлдузлар чақнайди сериур.
Гўё жaxon зулматин ютиб,
Юксакликда шалола ёнур.

Бу бир уфқ — шафақдай гулхан,
Табиатта инсондан туҳфа.
Сувни ўтга этишиб пайванд,
Буюрмишлар: "Курашдан тўйма!"

Курашди
Этак, соч олов,
Нақ қасоскор дўли қиз рақсда.
Инсон ақлин атаб беаёв,
Оташ ва сув тутанмас баҳсда.

Биз чиқамиз зинама-зина
Нақ меҳробга юрган сингари.
Полапондай жонларан сийна,
Оташ томон парвоз қилгани.

Икки аёл қўлини тутиб
Ўртамизда борар дўстимиз.
Аёлликни бўлмас унутиб,
Эркаларсиз ёнимас ўтимиз.

Деймиз унга:
Олов на даркор,
Бор қиёфанг тонинг вулкони.
Прометей ўтга қолса зор,
Сенга келар совигач қони.

У оташга бизин эргаштир,
Ўт олайлик кафтимиз тутиб.
Сўнг тонгача машқ этайлик шеър,
Оташ кучин тараннум этиб...

Олиб чиқди.
Сехрлангандай
Юзларимиз бўлди оташранг.
Олов тиллар асирлагандай,
Илк бор бизга шодлик берди жанг.

1975

БИНАФША

Қаҳрабонда ёрга тўшаганда қор,
Менинг кўнгим тўса қор бинафша.
Дилим таг-тағидан эрка бир виқор,
Ўрар чирмовиқдай хушбўй бир нафша.

1958

ТИНГЛА, БУЛБУЛ

Булбул сайрар, ирмоқ куйлар, ўйнар ел,
Ҳамма ёққа нур тўланга ўхшайди.

Устозлик рубаси, "устоз-шогирдлик" мақоми Шарқда қадим-қадимдан ўзига хос анъанага эга. Касбу ҳунарда ёки илму санъатда баркамолликка эришганларни устоз ёки уста деб аташ, яъни ўз соҳасининг етуқ билимдони сифатида эътироф этиш сўзининг битта маъноси. Иккинчи маъно қатлами эса ўз билими, тажрибаси ва маҳоратини бошқа бир инсонга, аксарият ёш йигиту қизларга ўргатиш, ўқитиш, таълим бериш, маълум бир соҳада фаолият юритишга тайёрлаш демакдир. Ўзбекистон халқ артисти Муножот Йўлчиева бугунги кунда ҳар икки маънода ҳам устозлик даражасига етишди. Киши исмининг хосияти бўла-

зилот сувдай соф, покка ва мусаффо, ширмоёдай тотли ва ёқимли таъм каби вужудга сингувчи соҳир овоз. Муножотхон ана шундай хислатли, хосиятли ерларда ўрта мактабда ўқиди, мактабдаги мусиқа тўрагагида рубоб чалишни ўрганиб, кўшиқ айтиб юриб воёга етди. Мактабни битириб, Тошкентта, консерваторияга келди. Дастлаб, опера ижрочилиги йўналишида қизининг овозини тинглаб кўриб, ҳайрат уни қабул қилмади. Анъанавий ижрочилик йўналиши ўқитувчиси Шавкат Мирзаевни эса устозини қизининг овоз қудрати ўзига жалб этди. Камдан-кам учрайдиган ноёб

кидек бўлиб кетган Фузулийдек устозларнинг беназир газару мухаммаслари бор. Улардаги мажоз тарихи, сўфиёна тасаввур ва тушунчалар мутаносиб оҳанг билан кўшилиб ажиб кайфият, алоҳида муҳит, муваққат илоҳий маъволар пайдо этади. Бу ҳолат фақат ва фақат ашулаладаги уч унсури: куй — газал — овоз мутаносиблигида, мутолқо мувофиқлигидагина рўй беради. Бундай муштараклик, гайришуурий бирлик ноёб ҳодиса, юксак санъат демакдир. Бу санъат инсонга поклов қуввати билан, йинги уйғотиш қудрати билан таъсир этади. Йинги бу шунчаки гамандухдан, заҳмат-машаққатдан, яқинининги йўқотиш-мушибатдангина пайдо бўладиган ҳодиса эмас. У шунчаки ғўнанининг гиряси ҳам эмас. Истиффор йингиси, тазарру йингиси ҳам бўлади. Удилларни поклади, кўнгилни бўшати, юмшатади. Бу бўшаиш, юмшатиш бирламчи ҳолатдаги алмадан, дардан форинглини эмас, балки дардини чуқурроқ ҳис қилиш, кўнгил

чию муҳлисларни кўрди, Осиё, Европа, Америка, Африка қитъалари бўйлаб қанчадан-қанча сафарларда бўлди, ашулалар куйлади. Унинг қатор компакт дисклари 90-йиллардаёқ Франция, Англия, Германияда чиқиб, минг-минглаб нусхаларда дунёга тарқали. Муножотхон ҳамма даврларда ҳам, давраларда ҳам фақат ва фақат санъати билан ҳалол хизмат қилди. Ҳамиша ҳалдини ва санъатини билди. Диққатга сазовор яна бир жиҳат шундаки, Муножотхон айнан миллий санъат — ўзбек мумтоз ашулалари билан дунёга чиқди, халқро эътироф топди. ЮНЕСКО-дек нуфузли Халқаро ташкилотнинг номоддий маданият ёлгорликдан бўйича ҳайбат аъзоси этиб сайланиб, жаҳон маданияти тақдирини ва истиқболларини билан боғлиқ бағоят катта масалаларни ҳал этишда дунё тан олган улкан санъат арбоблари билан ёнма-ён туриб бирламчи ҳолатдаги алмадан, дардан форинглини эмас, балки дардини чуқурроқ ҳис қилиш, кўнгил

Санъатимиз фидойилари

пучмоқларида чўкинди бўлиб ётган барча кечинмаларни кўзатиб, инсоннинг поклигини, тозашили ва Оллоҳга ақинлашуви учун имкон беришдир. Мақом, мумтоз кую

орденларига сазовор бўлди. Ун икки йилдан бери Самарқанд шаҳрида мунтазам ўтказиб келинаётган "Шарқ тароналари" халқаро мусиқа фестивалининг илк голибларидан бири ҳам Муножотхон бўлган эди. Истиқлол билан ҳамқалам ўтган йилги йиллик давр энди бизга Муножот Йўлчиева мисолида ўзига хос миллий санъат феноменини, устоз санъаткорини намойиш этди. Шаҳсан Ўзбекистон Президентини ташаббус билан ва раҳнамолликда қурилган консерваториянинг янги биноси биринчи навбатда миллий истеъдодларнинг буй кўрсатиши учун хизмат қилмоғи кераклигини чуқур англаган Муножотхон худди шу бинонинг катта концерти залда биринчилардан бўлиб яқсахон концерт дастурини намойиш этди. Концерт Муножот Йўлчиева санъатининг чин маънодаги байрамга айланди.

Кўзиги, томошабинларнинг аксарияти хорижликлар — чет эл ваколатхоналари вакиллари, меҳмонлар ва бошқалар. Улар эътирофига, Муножот Йўлчиеванинг яқсахон концертларини Парижда, Лондонда дастлаб кўришга мушарраф бўлган дўстлари ва Оврупо оммавий ахборот воситалари хонандага шундай юксак баҳо бергани, унинг навбатдаги сафар ва гастролларини кутмай, Тошкентда кўришни орузлагани. Дастур томошабинларнинг гувоҳлик беришича, айрим хорижлик санъат ишқибозлари Ўзбекистонга муайян иш билан боғлиқ сафарларини айнан Муножот Йўлчиева концерт дастури намойиш этиладиган вақтда тўғрилай келишди. Ўзбекистоннинг чекка Булоқбоши туманида, олдий бир меҳнаткаш хонандона воёга етган ўзбек қизининг жаҳон санъат марказларини забт этаётгани қай бир Ўзбекистонлик қалбини фахр ва ифтихорга лим-лим этмайди!

Бугун чин маънода Муножот Йўлчиеванинг ижро йўли ва мактаби шаклланди. Устозига солиқ шоғир энди ўзи устозлик мақомига етишиб, ўз давомчиларини тарбиялаб, ўзбек маданиятининг истеъдодларга нақадар бой эканини дунёга намойиш этаверсин. Зеро, бундай жараённинг ёрқин намунаси ҳам, ибрати ҳам унинг ўзидир.

Шухрат РИЗАЕВ

МУМТОЗ НАВОЛАРГА ПАЙВАСТА ИЖОД

ди, дейдилар. Фарзанд туғилганда, ота-она, яқинлар ният қилиб, мурғакнинг истиқболига умидланиб, недири бир ёруғ исмлар қўйишга ҳаракат қилишади. Араб тилида ҳамдрий сўхбат, илтиҳо маъноларини аниқлашчи "муножот" сўзи камида учта жиддий ҳодисани ифода этади. Биринчиси, соф диний маънода. Ёлғиз Оллоҳга мурожаат қилиб, инсон ўз қалбидан кечинмаларини, орзу-ўйларини баён этиб, дуо қилмоғи, иккинчиси, Шарк мумтоз адабиётида катта асарлар яратиш олдидан Оллоҳга ҳамдан сўнг ва пайгамбарларга наълан аввал айтиладиган илтиҳо сўзи бўлиб, асарини ёзишга руҳий мадд, имкон тилаш, куч-қувват ато этишини сўраш тарзида, учинчиси эса мусиқа шаклида. Яъни, ўзбек мумтоз куйларининг йирик шаклидаги чолгу куйлар туркумидан бири "Муножот" деб аталади.

кучли овоз, ёрқин ижро маданиятига интилиш талабгор қизчанинг истиқболига умид билан қарашга асос беради. Шундай қилиб, Муножот Шарқ мусиқаси кафедрасида, Шавкат Мирзаев синфида ўқий бошлади.

Рақамли Муҳаммаджон устанинг ўғли Шавкатхонга айтиб юргувчи бир ҳикмати бўларди. Муножотхоннинг дастлабки қаламларини кузатиб, бевосита унинг росмана санъаткор сифатида шаклланишида келмасталик қилиб юрган устоз лердиларки "қаптар ишқибози осмонга йиғирмата каптарини учирса, шундан биттасининг самодна минг турфа-айланиб, муқом қилнишлари га маъниё бўлади. Шундан завқ олади, ўшанга янада кўпроқ, алоҳида меҳр беради. Муножот ҳам шундай, махсус тарбияга, эълитборга муносив". Ота ва устоз ўғилларига амал қилиб, мана учинчи ўн йиллик ҳам ўтиб бораётгани, улар ҳамкорликда устоз-шоғир сифатида изланиб келмоқдалар. Шавкат Мирзаевнинг айнан Муножот Йўлчиева учун ишлаб чиққан таълим методикаси шу бугунга қадар яхши самара бериб келмоқда.

Ш.Мирзаев методикасида матн-шеърнинг ўрни алоҳида. Баъзи ба-стакорлар, айниқса, композиторлар шеърнинг ўрнини ҳамиша иккинчи ўринга қўйиб келишди. Ваҳоланки, бо тўғри эмас. Устозлар айтмоқчи, оҳанг матн бамисли жону та. Ашула, кўшиқда ҳам улар бири иккинчисисиз яшashi мумкин эмас. Бирок бунда матн-шеър масъулияти ҳам бўлакча. Бирор куйга шеър танлаш шунчаки иш эмас. Айниқса, Муножотхондек факулдолода овоз соҳибни учун. Овоз имконияти, овоз қирралари, оҳанг товланишлари, бир овоз ичидан чиқиб келиладиган кўш оҳанг, ҳатто айташ мумкинлиги, овоз ичиданги овоз, булар бари матннинг ҳам ниҳоятда сараланган, қуйма бўли-пти, фазилат, хислатдан муста. Ин-чунун ҳофизамизнинг ноёб муза-сий истеъдоди ҳам худди айнан булоқ бошидан ҳовуқлаб олинган

ашула ана шуниси билан беназир, шуниси билан инсоний ва умуминсоний. Муножот устози билан айни шу жиҳатни кашф этди, ўз ижросида ўша маъно-мазмун ва хусусиятни, мутаносиблигини касб эта билгани учун ҳам эътироф топди. Бизда ҳам, хорижда ҳам.

Ҳазрат Алишер Навоийнинг ҳар йили нишонланадиган таваллуд кунини мумтоз шеър ва кўшиқ муҳлислари учун ҳақиқий байрам ҳисобланади. 1980 йилнинг 9 феврални алоҳида бир байрам ўлароқ кўпчилигининг ёнида узок вақт муҳридан қолди. Шу кун "Нам ва наво" телекўрсатувидан Муножотхон ҳазрат Навоий газаллари билан "Ушшоқ" ва "Муножот" ашулаларини ижро этди. Бу унинг ниҳоятда катта ва санъатсевар ауди-тория олдиданги илк бор чиқиши эди. Муножотхон устози билан бирга 1982 йилдан М.Қорӣқубов номиданги Ўзбек давлат филармо-нисига ўтиб, ҳозирга қадар яқсахон хонанда бўлиб ишлаб келади. Унинг репертуарига ўзбек мумтоз шоирлари Алишер Навоий, Заҳри-ридин Бобур, Бобораҳим Машраб, Муқимий, Фурқат, Мискин-дан то янги давр газалнавислари Чустийо Ҳабибйиғача, ҳассос шоир Абдулла Орипов шеърларига бас-таланган ашулалар, жумладан, мақом ашулалари: "Сарахбори Наво", "Сарахбори Дугоҳ", "Мўғулча Наво", "Талқини Ушшоқ", анъанавий мумтоз ва халқ йўлида "Ушшоқ", "Муножот", "Чоргоҳ", "Тановор", "Ўзганча", "Гиря", "Омонёр", катта ашула йўлидаги "Эй, дилбери жонимин", "Ишқинг ўтига", Муҳаммаджон Мирзаев, Шавкат Мирзаев каби бастакорларнинг "Нихон этди", "Меҳнат аҳли", "Бул ажаб", "Қаёнди", "Раъно-киби" ўнлаб сара асарлари бор. Буларнинг ҳар бири ўзича бир олам, ўзича бир тарих.

1980 йилги илк чиқишдан бери ўтган давр мобайнида Муножотхон не-не сахналарни, не-не тинглов-чироқларни дирижёр ва бастакор Девид Роберт Колманнинг концерт дастури намойиш этилди. Девид Колман Лондонда туғилиб, мусиқа таълимини Кембридж коллежи ва Лондон қироллик мусиқа академиясида олган. Бугунги мавқеига Кент Нагано, Пьер Булез ва Саймон Реттл каби дунёга машҳур бастакорлардан сабоқ олиш орқали эришди. Девид дирижёрлигидаги симфоник

МАДАНИЙ ҲАЁТ

Ўзбекистон давлат консерваториясида таниқли композитор, Ўзбекистон Республикаси санъат арбоби Мустафо Бафоев фаолиятига бағишланган ижодий кеча бўлиб ўтди. Кечада М. Бафоевнинг энг сара асарлари муҳлислар ҳужмига ҳавола этилди. Асарлар ёш, истеъдодли дирижёр, халқаро танловлар лауреати Азиз Шоҳақимов раҳбарлиги остида Ўзбекистон миллий симфоник оркестри томонидан ижро этилди.

Кечада Япония мусиқа жамиятининг махсус бюортмаси билан танбур учун ёзилган асарлар ҳам янгради. Шунингдек, муҳлислар М. Бафоевнинг кларнет ва валторна учун яратган иккита асарини илк бор тинглаш имкониятига эга бўлишди.

Тадбир нафақат Мустафо Бафоевнинг ижодий ҳисоботи, балки ёш, истеъдодли созанда-ларни кашф этиш кечаси сифатида ҳам алоҳида аҳамият касб этди. Файрат Йўлдошев (кларнет), Санжар Қосимов (труба), Вадим Шведчиков (валторна), Иззат Машарипов (танбур-сато) каби ёш созанда-лар ижроси йил-гиланларда катта таассурот қолдирди.

Ш. АДИНОВА, И. КАРИМОВ

Консерваторияда Ўзбекистон миллий симфоник оркестри ҳамкорлигида германи-

асарлар Мюнхен, Берлин, Франкфурт, Майнц, Экс-ан-Прованс ва Монреалнинг катта сахналарида янграган. Ҳозирги пайтда Девид Колман европаллик классик мусиқа шивандаларининг энг семмили ижодкорларидан бири ҳисобланади.

Концерт Германия Федератив республикасининг мамлакатимиздаги элчихонаси ҳамкорлигида ташкил этилди. Дастурда ёш дирижёр бошқарувида Вольфганг Амадей Моцарт, Пётр Ильич Чайковский каби буюк композиторларнинг асарлари янгради.

«Туркистон-пресс»

Бухоро халқ бадийи жамоа академияси чоидидаги "Бухорча" ансамбли Қатар пойтахти Доҳада концерт дастурини намойиш этди.

Концерт сафари Ўзбекистоннинг Қатардаги элчихонаси ҳамда "Қатар Визен" кўмагида ташкил этилди. Ансамбл чиқишлари пойтахтликлар билан бир қаторда бу ерга ташриф буорган хорижлик меҳмонлар томони-дан ҳам илиқ кутиб олинди.

Дастур доирасида ўзбекистон-лик санъаткорлар ўзбек мумтоз куй-кўшиқларидан ҳамда Бухоро фольклоридан намуналар ижро этдилар.

«Туркистон-пресс»

Фаргона вилояти Кўғирчоқ театри «Гум-баз остидаги афсун» спектаклини жажжи муҳлисларга тақдим этди. Асар муаллифи ва сахналаштирувчи режиссёр Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ёшлар мураббийи Марям Ашурова. Кўғирчоқ устаси Т.Смолякова, рассомлар Л.Забелна, Е.Лисерова. Спектакл мусиқали саргузашт жанрида сахналаштирилган бўлиб, унда томошабинлар гаройиб эртақлар оламига сафар қилишади.

Мухтасар КАРИМОВА

КЎШИҚ — ИЛҲОМ ВА МЕҲНАТ МЕВАСИ

Бошланиши биринчи саҳифада

Шаҳноза бир қанча танловларда муваффақиятли қатнашиб, турли тадбирларда муҳлислар олқишига сазовор бўлган эса-да, 2010 йили "Ягонасан, муқаддас Ватан" республика кўрик-танловидида иштроки унга омад келтирди. Танловнинг республика босқичида қатнашиб, кўплаб таниқли хонандалар ичидан учинчи ўринни эгаллашга муваффақ бўлди. Унинг ижросида Ҳамид Олимжон шеъри, Рустам Абдуллаев мусиқаси билан янграган "Ўзбекистон" кўшиги мутахассислар ва муҳлислар томонидан илиқ кутиб олинди.

Ёш хонанда билан танишиш асносида унинг Сурхондарёда туғилганини билиб олдим.

— Онам Сурхондарёга, тоғамнинг тўйига борганларида мен дунёга келган эканман, — дейди хонанда. — Шу тартиб сурхондарёлик бўлиб қолганман. Одамнинг туғилган жойида ҳам ҳикмат бор, шекилли, Сурхон йўналишида айтилади-ган, шунингдек, тожиқча, эронча кўшиқларни яхши кўраман, тилим ҳам бирпасда келиша қолади.

— Дастлаб кўшиқи эстрадада бошлаб, кейин анъанавий ижро бўлимига ўтибсиз.

— Олдин тайёрлов курсида, кейин коллежда эстрада йўналиши бўйича яхши сабоқ олдим. Консерваторияда ҳам бир йил эстрада хонандалигида ўқидим. Ушунининг миллий анъанавий ижро йўлими, нола-қочиримларни яхшироқ ўрганиш, овоз йўллари-ни тўғри сошлаш мақсадида анъанавий хонандаликка ўтдим. Бу ерда "Сарахбори оромжон", "Мўғулча наво", "Сарахбори дугоҳ", "Этмасмидим" каби мақом йўлидаги ашулаларни ўргандим. Репертуаримда миллий эстрада йўналишида "Ерим бор", "Севасма", "Ёшлигим" кўшиқлари, таниқли композитор Рустам Абдуллаев мусиқа басталаган "Ватан на-дир", "Баҳорим келди", "Тошкент фавворалари", "Келинг, азизим", "Ўзбекистон" каби кўшиқлар бор.

Шуни айтишим керакки, айнан профессионал ижодкорлик билан ҳамкорлик менга омад келтирди.

— Сиз ижод моҳиятини қандай тушунаси? Кўшиқча асос бўладиган шеърни қандай танлайсиз?

— Санъат оламига кириб келганимга ҳали ҳеч қанча вақт бўлгани йўқ. Лекин шу қисқа муддатда англаганим шуки, танлаган ишининг ҳақиқий устаси бўламан деган одам фақат ва фақат профессионал маҳоратини ошириш устида ишлаши, профессионал ижодкорлар билан ҳамкорликда ижод қилиши керак экан.

Устоз композитор Рустам Абдуллаев билан "Ватан надув" кўшиги устида ишлаганимизда, айниқса, кўшиқчи ёздириб жараёнда бироз қийналганман. Кўшиқни дадил, шижоат билан, бироз кескин оҳангда куйлаш керак. Менинг овозимда эса майинлик устунроқ. Студияда ёздирётганимизда ўзимни ҳам, режиссёрни ҳам қийнаганман. Режиссёр айтганидек чиқариб беролмаганимдан ҳатто йиғлаганман ҳам. Лекин охири оқибат кўнгилдагидек ёзилди. Бу биргина воқеа, аслида ҳар бир кўшиқ минг бир машаққат билан тайёрланади.

Кўшиқча матн танлашга келсак, кўпинча бирор мавзунни ўйлайман ва шу ҳақда шоирлар билан маслаҳатлашаман. Бу жараёнда бас-такор ҳам бевосита қатнашади.

Баъзан тайёр шеърга ҳам мурожаат қиламан. Бундай вақтларда онам, адабиёт ўқитувчиси Шахло Иброҳимова ёрдам берадилар. Лекин тўғрисини айтганда, тайёр шеърни танлаганимизда баъзан бирор сўзи ёки қаторда мусиқага тўшмайди. Шунда шеър муаллифини топиб, бирга ишлашни илтимос қиламан. Аммо ҳамма шоирларга ҳам бундай тақ-лиф ёқармайди.

Шоир Мин-хожиддин Мирзо шеърига яратилган "Келинг, азизим" кўшигини олайлик. Шеърда "Сиз-ни севдим, сизни севдим" деган сатрлар бор. Қиз боланинг тўғридан-тўғри бу тарзда куйлаши мил-лий руҳиятимизга тўғри келмайди. Минг бир хижолат билан шоирга мурожаат қилдим. Мин-хожиддин ака бажонидил ёрдам бердилар ва бу сатр "Сиз севганим, севолганим" тарзида ўзгаририлди.

Ҳамид Олимжоннинг "Ўзбекистон" шеърини кўшиқ қилиш жараёнида шоирнинг қизи Хўлқар опа Олимжоновна ва таниқли олима Сўйима Ганиева билан маслаҳатлашдик. Чунки шеър ўтган асрининг ўттизинчи йиллари ёзил-ган баъзи сўзлар борасида савол-

лар туғилиб қолди. Хўлқар, кўшиқ тайёрлаётганда матнга жиддий эътибор бераман, тушунмаганларимни маслаҳатлашаман.

— Бугунги ижодий жараёнга муносабатингиз. Ижодкорнинг жамиятдаги ўрни нима билан белгиланади, деб ўйлайсиз?

— Бугун санъатнинг ҳамма соҳасида, айниқса эстрадада жуда кўп ёшлар ижод қиляпти. Ҳукума-тимиз ва мугасадди ташкилотлар ёшларнинг фаол ижод қилиши учун шарт-шароитлар яратиб бе-ришяпти. Албатта, яратилаётган кўшиқларнинг ҳаммасини бир хил савияда деб бўлмайди, лекин ҳара-кат, изланиш бор. Баъзи тенгшо-ларимиз тезроқ машҳур бўлишга ҳаракат қилишяпти. Менимча, ижодда тезлик аксарият ҳолларда пала-партишчиликка олиб келади.

Мен барча кўшиқларни эшита-ман ва улардан хулоса чиқаришга ҳаракат қиламан. Баъзи кўшиқ-ларни улардаги хатоларни тақ-ролламаслик учун ҳам жиддий эшитаман.

Хонанданинг жамиятдаги ўрни у айтаётган кўшиқлар моҳияти билан белгиланади. Шунинг учун имкон қадар жамоатчиликнинг қалбига йўл топадиган кўшиқлар яратишим лозим.

— Ҳозир қандай кўшиқлар устида ишлаяпсиз? Яна қандай орузларингиз бор?

— Агар кўрган бўлсангиз, яқин-да телевидениеда Ботир Эргашев шеъри, Рустам Муҳаммадиев мусиқаси билан "Юрак" номили кўшигим клипи берилди. Кўшиқ ҳақида яхши фикрлар эшитганим-да хурсанд бўлдим.

Шу кунларда иккита кўшиқ устидаги ишларни аяқуладик. Бит-таси Мин-хожиддин Мирзо шеъри, Оттабек Қамбаралиев мусиқаси билан "Ох, азизим", иккинчиси Жасур Кенжаевнинг ҳазилоли "Қоч-қоч" номили кўшиги. Албатта, бахосини тингловчилар беради.

Яна бошқа тилларда ҳам кўшиқ айтиш орузим бор. Бунинг учун тил билиш керак. Чунки матни ту-шунмай кўшиқ айтиб бўлмайди. Шу сабабли, ўқини битириб, бир неча тилни ўрганишни мақсад қилиб қўйдим. Асосий мақсадим — миллий эстрада санъатида ўз кўшиқларим билан ҳисса қўиш.

Гулчехра УМАРОВА

ТЕАТР ҲАМ ФАОЛ БЎЛИШИ ЗАРУР

Мамлакатимизда фаолият кўрсатаётган қирққа яқин театрлар ўтган йили томошабинларга 150 га яқин янги сахна асарларини тақдим этди. Санъат институти муваффақиятли тугаллаган ўндан ортиқ ёш истеъдодли режиссёр вилоят театрлари-да фаол меҳнат қилмоқда.

Республикамиз театр жамоаларининг чет эл те-атрлари билан икки томонлама ижодий ҳамкорлик алоқалари давом эттирилди. Пойтахт театрларида ҳам, вилоятлардаги жамоаларда ҳам ижобий нати-жалар қўлга ташланмоқда. Наби Абдурахмонов, Ва-лижон Умаров, Сергей Каприелов каби режиссёр-лар бошчилик қилаётган ижодий жамоалар, Қора-қаллогистон Республикаси, Сурхондарё вилоят му-сикали драма театрлари фаолияти тўғрисида иж-обий фикр билдириш мумкин.

"Ўзбектеатр" ижодий ишлаб-чиқариш бирлашма-сида Қорақаллогистон Республикаси ва барча ви-лоятлар театрлари директорлари ва бош режис-сёрлари иштирокида ўтган кенгайтирилган йил-гилида ана шулар ҳақида фикр билдирилди.

Томошабин эътиёби ва талабларига мос сахна асарлари яратиш бир театр жамоасининг асо-сий бурчидир. Бунинг учун театр ижодкорлари дра-матурглар билан яқин ҳамкорликда фаолият кўр-сатиши лозим.

Ийгилишда Андижон вилоят мусикали драма те-атри, Сурхондарё вилоят кўғирчоқ театри ҳамда Кат-такўрғон шахар драма театри жамоаларида изла-

нишлар сустиги таъкидланди. Холбуки, Маданият ва спорт ишлари вазирлиги янги асарларни юқори ва профессионал даражада сахналаштириш, театр-ларнинг моддий-техник асосини мустаҳкамлаш мақ-садида ўтган йили ҳар бир театр фаолиятини чуқур ўрганиб ва таҳлил қилиб, уларга катта миқдорда мо-лиявий ёрдам кўрсатди.

Қорақаллогистон Республикаси мусикали театри бош режиссёри Нажмиддин Ансатбоев, Бухоро вилоят мусикали драма театри бош режиссёри Убайдилло Бақоев, Сурхондарё вилоят театри раҳ-бари Мансур Равашон ва санъаткор масъулияти, унинг фуқаролик бурчи, ёш аъён ва режиссёрлар-ни тарбиялаш борасидаги вазифалар тўғрисида га-пирдилар. Самарқанд вилоят кўғирчоқ театри ди-ректори Баҳром Муҳаммадиев, Фаргона вилоят театри бош режиссёри Мамасоли Юсупов вилоят театрлари фестивал ва танловларини ўтказиш, янги асарларни сахналаштиришда зарурат туғил-са, бошқа вилоят ва пойтахт театрлари истеъдо-дли актёрларини ҳам жалб этиш, республика театр-ларининг шу йилнинг март-апрел ойларида Тош-кент шаҳрида ўтадиган "Саҳнада замон қаҳрамони" биринчи фестивалига жиддий тайёргарлик кўриш юзасидан тақлиф-мулоҳаза билдирилди.

Аҳмаджон РАҲИМОВ, "Ўзбектеатр" бирлашмаси ахборот бўлими бошлиғи

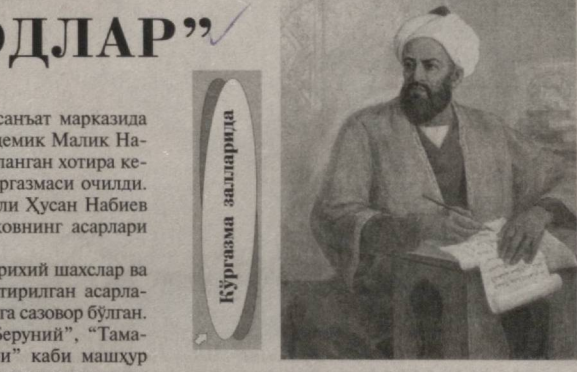
“АВЛОДЛАР”

Пойтахтимиздаги Миллий санъат марказида Ўзбекистон халқ рассоми, академик Малик Набиевнинг 95 йиллигига бағишланган хотира кечаси доирасида "Авлодлар" кўргазмаси очилди. Унда Малик Набиев, унинг ўғли Хусан Набиев ҳамда набираси Анвар Маликовнинг асарлари намойиш этилмоқда.

Малик Набиевнинг буюк тарихий шахслар ва фидойи замондошлари акс эттирилган асарлари кенг жамоатчилик эътирофига сазовор бўлган. Улар орасида "Спитамен", "Беруний", "Тамара-рахоним", "Чўпон", "Қурувчи" каби машҳур картиналари бор. Рассом ижоди мустақиллик йилларида янада ривожланди. У тарихимизнинг буюк сиймолари - Бобур, Фитрат, Усмон Но-сирнинг ўзига хос портретларини яратди. Унинг, 1994 йили яратган "Соҳибқирон Амир Темур" портрети мамлакатимиз маданият ҳаётида муҳим воқеа бўлди.

Аждоларимиз ва замондошларимизнинг му-каммал қиёфаларини матоларга маҳорат билан муҳрлаган устоз рассом "Буюк хизматлари учун" ордени билан тақдирланган.

Хусан Набиев Низомий номидаги Тошкент

Кўргазма залларида

давлат педагогика университети раҳбари раҳматига графикаси факультетини тамомлаган. Кўргазмадан рассомнинг "Манзара", "Сўқоқ" каби рангтаъбир асарлари ўрин олган. Анвар Маликов ишлаган ва нафис нақшлар билан сайқал берган бежирим кўтилар, деворий пан-нолар ҳам томошабинлар эътиборини жалб этди. Тадбирда М.Набиевнинг ҳаёти ва ижоди ҳақида ҳужжатли фильм намойиш қилинди.

Ситорабону ТОЛИБ

Махмуд ТОИР, Ўзбекистон халқ шоири

Сир эмас, ҳар бир оиланинг ўзига яраша муаммо-мушкулотлари бўлади. Қайнона-келин, келину қайсингил, ота-болаю эру хотинлар ўртасида катта-кичик тушунмовчиликлар рўй бериб туради.

ҚАЙНОНА

Қайнона, жон қайнона, Қаҳрингизга қалқонман. Сийлаб сўзланг, сийламанг, Жаҳлим чиқса вулқонман.

Увра қилсам ун беринг, Ётга пича пул беринг. Чимчиламанг жонимни, Мен ҳам яшай, кун беринг!

Қаранг, гулдай келинман, Тутай бахтнинг қўли ман. Кўргим келар, қайнона, Ўғлингизнинг пули ман.

Қошингизни чимирманг, Юрак-бағрим кемирманг. Мен амаллаб чидарман, Ўғлингизнинг ҳоли танг.

Қайнона, жон қайнона, Қаҳрингиздан кўрқаман.

Сўзингиз садосини Қўзингиздан уқаман.

Эгилмаган ёнимсиз, Сув сиймаган сойимсиз. Ёшарасиз ярашас, Сиз онамсиз, ойимсиз.

Йўлингиз чирогиман, Сочингиз тароғиман. Бирам яхшиман, ўзим Жонингиз ардоғиман.

Офтобдайин келинман, Моҳтобдайин келинман. Асир қилиб қўйганман Ўғлингизнинг дилин ман.

ОВСИНЛАР

Янгликда бир-бирин Хуш кўради овсинлар. Болишларин балқитиб, Туш кўради овсинлар.

Бир-бирининг боласин Ерга қўймай суяди. Унис бунисига Ўсма қўйиб қўяди.

Қалр-қиммат чирогин Ёқиб турсин овсинлар. Кўз тегмасин, туморлар Тақиб юрсин овсинлар.

Ўй бошқа, ҳаёт бошқа, Турмушнинг ташвини бор. Бу рўзгорнинг гориди Ҳар кимнинг юмуши бор.

Каттаси туртиб ўтар, Йиқилгани ёшидир.

Топилади баҳона, Талашди овсинлар. Дока рўмол қурмай Ярашди овсинлар.

Ким айтади ўзича Керилмайди овсинлар. Ёмонлашдан бир-бирин Эринмайди овсинлар.

Дейди, анув савилнинг Сира кетмас хинаси.

Бир қўшиқ бор, келинчак, Жон деб кулоқ солгайсан.

Қайнамаган қумғонни Сувқ сувча қадри йўқ. Қўрт кеснига келганда Қайнотадан марди йўқ.

Авлод учун ор ота, Гоҳ меҳринга зор ота. Дуосида олтин бор — Қайнота бу, қайнота.

Бир товуққа сув даркор, Ҳам дон керак дейдилар. Дамлаб қўйган ошга ҳам, Вой, нон керак дейдилар.

Қайнонанинг қозони Ёғсиз қандоқ қайнайди. Қалампирнинг ачигини Қайноталар чайнайди.

Очиқ қолган қозоннинг, Қопқонни ким топар. Ун бўлмаса супрада, Ширмой нонни ким ёпар?

Қайноталар асрайди Оилангиз орини. Қайтиб келмас кетгани, Асрай билинг борини.

ҚЎШНИГА ЧИҚСА ҚЎШАДИ...

Биттасининг эри-чи Хўп топармон чиқади. Иккинчиси «оқ»идан Сал отармон чиқади.

Отганин ойимчаси Чимчилайди тонгача. Аччиқ-тизиқ гап билан Қамчилайди тонгача.

Йўлга кирса болалар Тўпалоннинг тошидир —

ҚАЙНОТА

Қўшиқлар кўп дунёда, Гоҳ тинглаб толгайсан.

«Шум боланинг чойхонаси» китоб жавони яна бир ажойиб китоб билан бойида. Яқинда «Шарқ» нашриётида Ўзбекистон халқ шоири Анвар Обиджоннинг «Балога қолган футболчи» (ҳажвиялар, ҳангомалар) тўплами уч минг нусхада чоп этилди.

Куйида «Балога қолган футболчи» китобидан бир шингил — «Олтиариқ ҳангомалари»нинг айрим парчаларидан баҳраманд бўласиз.

ОЛТИАРИҚ ҲАНГОМАЛАРИ

Олтиариқда энг кўп учрайдигани — туруп сотаётган Аваз, узум ташийётган «Дамас», бодринг юкланган «КАМААЗ».

Олтиариқда энг кам учрайдигани — ҳурмони чўқиб кўрмаган жўжа, чети сўритоксиз кўча, ҳажга бормаган жўжа.

Шакарқиллоқлик ширинқиллоқликни саволга тутибди: — Ҳа, қаёқдан? — Бозордан. Сигиримни сотиб, манави икита эшакни олдим. — Эшакларни нима қиласан? — Уларда сигиримга даладан хашак ташийман. — Йе! Сигиримни сотдим даяпан-ку? — Бир қишга етадиган хашакни тўплаволай, кейин эшакларни сотиб, яна сигир олавераман-да, акаси бўйдан.

Олтиариқда энг қадрланадигани — оиланинг улуғи, бодрингнинг уруғи, сандиқдаги «куруғи».

Олтиариқда энг қадрсизи — чўлнинг сувсиз ариғи, бодрингларнинг сариғи, ҳамёнларнинг «ориғи».

Бозор Эгам икки гапга уч сўкиш кўшиб ишлатадиган киши бўлгани учун «кантовуз» (қанд оғиз) деган лақаб орттирган эди. Йигитлигида ота-онаси бир қизга «оқ кийиб», фотиҳа тўйига ҳозирлик қўришаётганида, бўлажак келиннинг қариндоши уни йўлда тўхтатиб: «Эшитимсиз, оғзингиз пешароқ эмиш, укам. Энди сал эпнақа келинг, тили ёмон эркакка хотин чидамайди», деб насизат қилибди. Шунда Бозор-кантовуз ўзини зўр бериб оқлашга тушибди: — Тўғри, бўш қўйилса, бу онагичи эмгур тил одамни пашшанинг чотидан ўтказиб, бурганинг липпасидан чиқаради. Локин, бизда бунақа одат йўқ... Ўзи мени сизга қайси энағар ёмонлади?

«ШЧ» китоб жавонига

Машҳур рус масалчаси Крилов бир пайтлар: «Агар этиқдўз сомса пиширса, сомсапаз кўлда бизиз — қосиблик қилса, бунақада иш орқага кетиши тайин», деб ёзган эди. Ўзбек масалчилиги ривожига муносиб ҳисса қўшган ёзувчимиз Мухтор Худойкуловнинг яқинда «Тафаккур» нашриётида чоп этилган «Киракашликнинг кироий хангомалари» китобини ўқиб беҳиётёр юқоридаги сатрлар ёдга тушди. «Эпирай, таниқли ҳажвчи, унча-мунча ижодкор журъат элта олмаётган жиддий мавзуларда ўнга яқин сахна асарларини яратиб қўйган устоз-а», деворасиз. Аммо ўйлаб топилмаган жажжи хижоячаларни ўқиб, китобнинг сўнгги саҳифасига етиб келар экансиз, фикрингиз ўзгарди, чехрангизда майин, завқли, муаллифнинг таъбирича, маънодор «ним табассум» пайдо бўлади.

Ижодкор учун нима муҳим? Албатта, истеъдод. Аммо биргина истеъдоднинг ўзи билан иш битмайди-ёв. Узоққа бормай, гапни журналистика факултетидан бошлаб қўя қолайлик. Устоз Мухтор Худойкулов, мана, қирқ йилдики, бўлажак журналистларга: «Бу касбда бир нимага эришмоқчи бўлсанглар, ҳаётни ўрганинглар, синчковлик билан кузатинглар, одамларнинг ўй-хаёллари, қувонч-ташвишларини билмай, тингламай туриб, дурустроқ нарса ёза олмайсизлар», деб сабоқ беради ва бу талаб беҳуда эмаслигини шундоққина ҳаётнинг ўзидан олган кироий хангомаларида кўрсатиб беради. Китобдаги киракаш образи-

ни конкрет шахс, деб тушунган китобхонлар аслида хато қилмайдилар. Буни муаллиф ҳам инкор этмайди. Бугунги замон ҳаракат қилганга қилиб боқадим, ёнбошлаб ётганга эмас. Аммо бу образ нафақат дорилфунуннинг «анувнақа» домласигагина тегишли эмас, сиз ҳам, мен ҳам, бошқа бир касб эгаси ҳам, маълум маънода, шу образга прототип бўлишимиз мумкин. Бозор муносабатларига мосла-

ларни, аслида, сиз ҳам танийсиз. Фақат эътибор бермагансиз. Киракашлик қилиб кўринган, ҳаммаси билан ҳаш-паш дегунча танишиб оласиз. Чунки улар ҳаётда бор, сиз билан бизга ҳамроҳ, замондош, тақдирдош одамлар. Тоғ деганларни нуқул чўқиб бўлмас чўқилардан иборат бўлмаганидек, одамлар ҳам турлича — бировининг омади чоған, бировиники сал чалғиган. Ҳамма гап

«АНУВНАҚА» ДОМЛАНИНГ ЗАВҚИ

шиш — кўрпага қараб оёқ узатиш дегани. Устоз Фафур Ғулом ҳеч нарса «ғойибдан келмаслигини аллақачон айтиб қўйганлар-ку, ахир. Укувинг борми, қўлингдан келадими, ақлинг этадими, марҳамат, ўзингни кўрсат. Давлатимизнинг ўзи укувинг одамларни ҳар жиҳатдан кўллаб-қувватлаб турибди.

Бошқаларни билмадим, аммо мен кироий хангомаларнинг баъзи қаҳрамонларини — пойтахтда яшайдиган амалдор тоғасини «қора» қилиб келаятган бувайдалик жиянни, қимиз чеҳи очган олимни, «Товуши майингина қиз»ни, қумлоқлик уч ўсмирни, тақводор бодом-фурушини, бешиқфуруш Биби-гул опани, тухуми синган ошиқни биламан, танийман деб айта оламан. Бу қаҳрамон-

— уларни тинглашда. Ҳаёт деганларни шунинг учун ҳам тўзалки, ҳар бир одам ўз олами ичида яшайди. Ўзи қўзлаган манзил томон интилади. Ҳар бири бу ёруғ оламни ўзича идорқ этади, ўзига мослаб хулосалар чиқаради. Мана шу хилма-хиллик, бири иккинчидига ўршамаган тақдирлардан умумий уйғунлик келиб чиқади.

Ижодкорнинг ижодкорлиги шундаки, у ҳатто киракашлик қилганда ҳам ҳаётни кузатади, одамларни тинглайди ва бу ишдан толган «кира» ҳақи — завқини сиз билан самимий баҳам кўради.

Аҳмад ОҒА

Мана бу ўғил «Ласетти» минаман...

ТДШИ қошидаги Олмазор академик лицейи ҳудудда жойлашган буфет учун ички танлов эълон қилинади. Буюртмачи — ТДШИ қошидаги Олмазор академик лицейи. Ички танлов комиссияси — ТДШИ қошидаги Олмазор академик лицейи. Манзил: Тошкент шаҳри, Олмазор тумани, Янги Олмазор кўчаси, 20-уй. Тел: 248-07-34

ТДТУ қошидаги 5-академик лицей ҳудудда жойлашган буфет учун ички танлов эълон қилинади. Буюртмачи — ТДТУ қошидаги 5-академик лицей. Ички танлов комиссияси ТДТУ қошидаги 5-академик лицей. Манзил: Тошкент шаҳри, Шайхонтоҳур тумани, Аэроплан кўчаси, 49-уй. Тел: (8-371) 244-62-42

Тошкент шаҳри, Яқкасарой тумани, Сарабўстон кўчаси, 5-дом, 1-кв.да яшовчи Буриев Алламуродбек Фарҳодович номига 26.04.2010 йили берилган №1103065 (ИНН 0601108749) рақамли патент йўқолгани сабабли бекор қилинади. Миробод тумани БТИ томонидан Велиева Надежда Муҳарамовна номига берилган Мирзо Жаҳонгир кўчаси, 28-уйга тегишли уй плани йўқолгани сабабли бекор қилинади. Гусева Надежда Семеновна номига 23.04.93 йили берилган №10-01/19579 сонли Юнусобод тумани, Наманган кўчаси, 1-дом, 5-кв.га тегишли уйга эгалик қилиш ҳуқуқини берувчи давлат ордери йўқолгани сабабли бекор қилинади. Юнусобод тумани БТИ томонидан Солиев Юнусали Маматкулович номига берилган Юнусобод-4, 1-дом, 284-кв.га тегишли уй плани ва оли-сотди шартномаси (№2-46, 07.01.1999 йил) йўқолгани сабабли бекор қилинади. Яқкасарой туманидаги «Starpan-Servis» МЧЖ низоми фондини 600 000 000 сумдан 380 868 000 сумга қамайтирилгани маълум қилади. Утепа туманидаги 81-сонли умумтаълим мактаби томонидан Акбарходжаев Хожикабар Сайдаминич номига 1991 йили берилган В

№216376 рақамли гувоҳнома йўқолгани сабабли бекор қилинади. Юнусобод тумани БТИ томонидан Тошкент шаҳри, Чимкент трактида жойлашган 51-уйга тегишли Юнусова Насиба Убайдуллаева номига берилган уй плани йўқолгани сабабли бекор қилинади. Сирғали туманида рўйхатта олинган «ORIGINAL DIZAYN MASTER» МЧЖнинг низоми фонди 211 813 388 сумдан 55 405 000 сумга қамайтирилди. Тел: 754-19-31. М.Улуғбек тумани ТСРҮ инспекцияси томонидан 2006 йил 1 июнда 001941-04-сонли реестр рақами билан рўйхатта олинган «AGROINVEST-LIDER» МЧЖ ҳамза тумани ТСРҮ инспекцияси томонидан 2004 йил 8 июнда 000278-07 сонли реестр рақами билан рўйхатта олинган «ZYOFAF-SUPER» МЧЖга қўйилган ва «ZYOFAF-SUPER» МЧЖ «AGROINVEST-LIDER» МЧЖнинг барча масалалар бўйича ҳуқуқий вояси эканлиги маълум қилади. Эътирозлар 10 кун давомида қабул қилинади. Тел: 131-97-77. «MODUS OPERANDI» МЧЖ барча кредиторларига 2011 йил 23 февралда ўтказилган таъсисчиларнинг умумий йиғилиши қарорига биноан жамий низоми фонди қисқартганини маълум қилади. «MODUS OPERANDI» МЧЖ низоми фондининг ҳажми 17 000 000 (он етти миллион) сумни ташкил этади.

МУАССИСЛАР: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАДАНИЯТ ВА СПОРТ ИШЛАРИ Вазирлиги, ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР Уюшмаси. Ношир: «ШАРҚ» НАШРИЁТ-МАТБАА АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ ХОМИИ: «МАТБУОТ ТАРКАТУВИ» АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ

O'zbekiston adabiyoti va san'ati. Бош муҳаррир Садулла ҲАКИМ. Манзил: Тошкент — 700083, Матбуотчилар кўчаси, 32. Кабулхона — 233-52-91. Электрон манзили: uzas@b2c.uz. Котибият — 233-49-93. Танқид ва адабиётшунослик бўлими: 236-56-50. Савоат бўлими: 236-56-48. Ижтимоий ҳаёт бўлими: 236-58-55. Назм ва наср бўлими: 236-58-55.

«ШАРҚ» НАШРИЁТ-МАТБАА АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ БИНОСИДА. Босишга топшириш вақти — 20.00. Босишга топширилди — 22.28. Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0283-рақам билан рўйхатта олинган. Адаби — 8461 Буюртма Г — 248. Ҳажми — 5 босма табоқ. Нашр кўрсаткичи — 222. Ташкилотлар учун — 223. 1 2 3 5

СОҒЛИГИНГ — БОЙЛИГИНГ

МУҲИМИ — МЕЪЁРНИ САҚЛАШ

Маълумотларга кўра, одамларнинг эллик фоизи гастрит (ошқозон шиллиқ пардаларининг яллиғланиши), шаҳарликларнинг тўқсон фоизи эса меъда-ичак муаммоларидан азият чекишаркан. Экспертлар фикрича, бунга кўп ҳолларда ошқозонни соғлом тутишга доир оддий қоидаларга риоя этмаслигимиз сабаб бўларкан. Ҳўш, бу қоидалар нимадан иборат? Профессор О.Драпкина бу қоидаларни бештага ажратиб таҳлил этади.

Биринчи қоида. Нонушта. Меъда-ичак йўлини ҳамиша соғлом сақлашнинг илк шарти тўғри нонуштадир. Турли ёрмалар ва буғдой нон ҳар кунги тўғри нонушанинг асоси ҳисобланади. Бунга бир бўлак қайнаб пишган гўшт ёки пишлоқ қўсангиз янада яхши. 25 ёшдан сўнг сариёғ ёйишнинг ҳождати йўқ, бироқ аёллар оз-оздан сариёғ истеъмол қилишса, терини ёш тутиш учун А дармондорига эга бўлишади.

Гарчи, кўпчилик қаҳвани зарарли ҳисобласа-да, унинг таркибиде сирка ва олма кислоталари, минерал моддалар мавжуд. Меъдани эрталабдан яхши ҳаракатлантириш учун сут ёки ёғсиз қаймоқ қўшилган бир пиёла қаҳва ичган маъқул. Қаҳванинг эритилмагани ҳам, талқони ҳам бўлаверади. Фақат эритилмагани қаҳвада кофеин камроқ. Фин олимлари тадқиқотида кунига уч пиёла (кофеин микдори 300 мг.гача)дан оширмай қаҳва ичиб турш инфарктнинг олдини олиши аниқланган. Мабодо эрталаб нонуштага иштахангиз бўлмаса, тунда овқатланишни тўхтатинг, шунда, албатта, эрталабки нонушани одат қиласиз. Нонушадан сўнг, албатта, кундуз соат 12 да тамадди қилиб олинг. Ғарбда ланга одатланишган, биз учун эса энг яхши бирор мева истеъмол қилишдир. Шунга одатлансангиз, тушлик вақти соат 14.00 га тўғри келадди. Ҳар кун тушликда, албатта, бирор суюқ овқат ичинг. Қарам шўрва жуда фойдали, у гўштиёз бўлса, янада яхши. Лавлага ҳам ажойиб неъмат бўлиб, у саратонни кўзгатувчиларга қирон келтириши билан ажралиб туради. Тушликда, албатта, лавлага ёнғ.

Сўнгги таомни 19.00дан кечга қолдирманг. Қийин бўлса ҳам шунга одатланиш шарт. Шунда уйку равон бўлади. Агар озоқчи бўлсангиз, кунига саккиз маҳал, ҳар сафар бир пиёлача микдориде, тамадди қилинг. Соғлом одам кунига икки литрча суюқлик ичиши зарур.

Иккинчи қоида. Пиёда юриш. Меъда-ичак йўли меъдарида ишлаши учун жисмоний фаол бўлишнинг аҳамияти катта. Қимматбаҳо фитнес зарур эмас. Энг қулайи соатига беш километр тезликда кунига бир соатдан пиёда юришдир. Яхшиси бу маъшулотни уйқудан олдинги сайр сифатида амалга оширсангиз, ҳар жиҳатдан соғлом бўласиз.

Учинчи қоида. Тиббий назоратдан ўтиш. Меъда-ичак йўли яхши ишлаётганига ишонч ҳосил қилиш учун поликлиникага бориб, энг оддий кўриклардан ўтиб туринг. Аввало, қондаги қанд микдори аниқлатинг. Агар у юқори бўлса, бу қандли диабет хасталиги белгиси бўлади. Сўнг холестерин микдори аниқлаб бериб. 25 ёшдан сўнг ҳар бир киши ўзининг холестерин даражасини билиб юриши керак. Агар қонингизда 5 ммоль/л холестерин бўлса, бу — зарур меъёр ҳисобланади. Агар юрак етишмовчилиги, гипертония (хон босими), ўт пуфағида тош ҳосил бўлган бўлса, холестерин микдори 4,5 ммоль/л ни кўрсатади.

Қирқ ёшдан ошган ҳар бир киши бир марта тўғри ичакни ҳамда меъдани текширтириши — колоноскопия ва гастроскопия намуналарини олдириши шарт.

Тўртинчи қоида. Чекмаслик. Шу нарса аниқланганки, панкреатитлар (меъда ости безининг яллиғланиши), меъда хасталиқлари, ошқозон ости бези, жигар ва ошқозон саратонларига, асосан, чекиш сабаб бўлади. Алкогол масаласига келганда шунга айтиш керакки, айримлар меъдарида қизил мусаллас ичиб юриши фойдали ҳисобланади. Бироқ меъёрни ҳамма ҳам сақлай олмайдди. Агар меъёрни сақлай олинмигизга ишончингиз бўлмаса, ўзингизни ташвишга қўйманг: меъёр оғзинга бузилганда ҳам ошқозон ости бези, жигар ва бошқа аъзолар учун жиддий ҳавф туғилади. Шу сабабли, умуман, ичмаганингни маъқул.

Тўртинчи қоида. Болалик одатлари. Бирор-бир таомга одатланиш болалик давриданок шаклланади. Агар болани гўдақлигидан сабази ейишга ўргатсангиз, у катта бўлганда ҳам бўлчакни ҳушламайдиган бўлади. Болани рағбатлантириш учун у ёки бу таомдан, айтилик, конфетлардан фойдаланмаслик керак. Оилада овқатланиш маданиятини шакллантириш, айниқса, ҳамма билан бир дастурхон атрофида бир пайта овқатланишида хижмат кўп. Агар дастурхонда ҳамма нарса мўл-кўл бўлса, одам фақат энг кераклигини олишга одатланади.

Бешинчи қоида. «Дисбактериоз» даволамайди. Рекламаларга маҳлиё бўлманг. Айниқса, овқат ҳазмига ёрдам берадиган ҳалдорилардан ичиб, дисбактериоздан халос бўлишга чақирувчи рекламаларга ишониб чўв тушманг. Амалда «дисбактериоз» деган тиббий атилам умуман мавжуд эмас. Фақат ортқика бактерияларнинг йиғилиб қолиш синдроми бор холос, бироқ у ҳар қимда ҳар хил сабабга кўра келиб чиқади. Шундай экан, бу сабаб аниқ бўлмай туриб, қандайдир мавҳум дисбактериозни даволаш — бу чумчуққа тўпдан ўт оғандай гап.

Айримлар профилактика учун ҳам ҳалдори ичмисини маъқул кўради, яъни, масалан, алкогольли ичимликлар зараридан жигарни ҳимоялаш учун эссенциалли фосфолипид препаратларини қабул қилишади. Бу препаратларга нисбатан эътироз бўлмаса-да, бир пайтнинг ўзида ҳам алкоголь ичиб аъзоларни захарлаш ва айна чогда ҳалдори қабул қилиб ҳимоялашида бирор мантқиқ борми? Ундан кўра, шу алкогольнинг ўзидан воз кечиб қўя қолган минг чандон афзалдир. Негаки, ҳамма нарсада — овқатланишда ҳам, ҳалдориларни қабул қилишда ҳам меъёр бўлиши керак.

Узоқ ва соғлом умр кўрувчилар ана шу олтин меъёрни сақлай олувчилардир.

«АиФ»нинг 7-сонидан.